

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Privilegia městečka Jablunkova / Ervín Tengler.

Liczba stron oryginału

60

Liczba plików skanów

60

Liczba plików publikacji

61

Sygnatura/numer zespołu

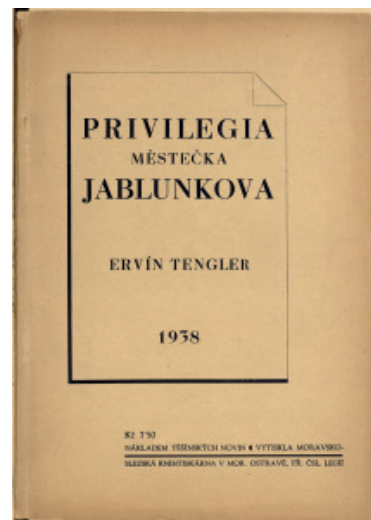
KD II 04268

Data wydania oryginału

1938

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

**PRIVILEGIA
MĚSTEČKA
JABLUNKOVA**

ERVÍN TENGLER

1938

Kč 7.50

NÁKLADEM TĚŠÍNSKÝCH NOVIN • VYTISKLA MORAVSKO-

SLEZSKÁ KNIHTISKÁRNA V MOR. OSTRAVĚ, TŘ. ČSL. LEGIÍ

ORIGINAL OF THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
OF THE CITY OF NEW YORK

PRIVILEGIA
MĚSTEČKA
JABLUNKOVA

ERVÍN TENGLER

1938

NÁKLADEM TĚŠÍNSKÝCH NOVIN ● VYTISKLA MORAVSKO-
SLEZSKÁ TISKÁRNA V MOR. OSTRAVĚ, TŘÍDA ČSL. LEGIÍ 36

V upomínku na poslední prázdniny na Morávce v r. 1937
věnuje svému drahému synu MUDr. Jaroslavovi

AUTOR

KD II 4268

KD 4268

D 144/14
15,00

Neproniknutelné temno se vznáší nad nejstaršími dějinami naší drahé vlasti — země těšínské, nekonečným labyrintem bloudí historici, hledající zde světlo. Pracují hořečně dějepisci polští, nemenší zájem mají i Němci, každý z nich se snaží urvatí a vytěžiti pro sebe to, co se mu právě hodí. Nastupujeme my s déle trvajícím vědomím, že nám nikdo na světě nemůže upříti tvrdých práv na Těšínsko, jež dobrovolně lnulo po tolik staletí ke koruně české.

V mlhách se ztrácejí nejstarší děje Těšínska, neznámé jsou počátky mnohých vsí i měst, mezi něž patří romanticky a idylicky položené horské městečko na pomezí Těšínska a Slovenska — J a b l u n k o v, kterému má býti tento spisek věnován.

Posbírav u příležitosti vydání starých privilegií uvedeního městečka jeho děje, dávno uplynulé, pokusil jsem se upravit historické údaje, většinou známé, v jeden celek, máje na paměti doplnění nížeapsaných privilegií. Není mou snahou v této úvaze psáti dějiny Jablunkova, záleží mi na poučení našeho lidu a utvrzení v něm vědomí o bývalé českosti Těšínska.

O prvních počátcích městečka Jablunkova koluje domněnka, že jeho předchůdcem byla tvrz, zvaná Jablunka, stojící kdysi v místech, kde dnes leží obec Hrádek. Vašíček uvádí, že se místně říká Jablunkovu Jašov, což prý pochází asi od jména Jackov, jelikož se původní Jablunkované pokládali za potomky Jacků-Jazygů, kmene to uherského. Biermann, Kašperlík a jiní píší ve svých knihách, že se o Jablunkově městu činí první zmínka r. 1327, a to v listině, jež v českém překladu z latiny zní: »My, Kazimír, z Boží Milosti kníže Těšínský, vyznáváme, že jsme knížetem a manem velkomožného pána Jana, českého a polského krále, a že jsme od něho na zemi naší Těšínskou s městy a hrady, totiž na Těšín město a hrad Freyenstat a Belitz města, na Zchotsow a Jemnicz městečka s tvrzemi a na hrad Ostravu i na všechny vsi i lidi, což dnes našeho jest nebo příště bu-

de, léno přijali, abychom zemi svou drželi manským právem a to takově, aby ji potomci naši, kdykoli bude uprázdněna, od králův českých přijímali, zachovávající povinnou manskou věrnost. (V. Prasek: Dějiny knížetství Těšínského.) Biermann uvádí 28. únor, Prasek 18. únor jako den vydání listiny, jediný pak Prasek dokazuje, že Jamnica není Jablunkovem, ale že se pod tímto jménem skrývá dnešní Staré Město u Frýdku. Jest tedy původ Jablunkova dosud nevypátrán. Obec slula nejdříve Jablonka, jak se uvádí r. 1447 v »Registrum denarii St. Petri in archiduc. Opol. in der sedes Teschnensis«: »Jablonka non dedit, nuper sunt per Ungaros penitus depredati«, což znamená, že Jablonka (tvrz, město, ves?) nic nedala, neboť byli nedávno Uhry docela vyplnění. R. 1523 za knížete Kazimíra (1477—1528) byly již Jablunkovy dva, neboť kníže podle Biermanna určil k mílovému právu, co se braní piva z Těšína dotýkalo, mezi 42 osadami i městečko Jablunkov a Starý Jablunkov, což dokumentuje předpoklady, že původní Jablunkov stál na jiném místě. Ostatně ještě r. 1592 čteme v nejstarší městské knize jablunkovské, jak »Anně do nové ho města dáno dluhu 8 zl.«. Také městečko slulo podle městských knih Jablonkovem, kteréžto pojmenování převzali i Poláci.

Byla Jablonka, byl v ní také kostelík a snad i fara. P. Jos. Kar. Schipp, gener. vikář v letech 1806—1836, píše o tom, že katolická fara byla v Jablunkově od pradávna, a to pod patronátem těšínských knížat. Jak a kdy vznikla, nebylo možno pro nedostatek listin, které se r. 1706 staly obětí požáru, zjistiti. Schipp se však opírá o privilegium knížete Adama Václava, kterým byla po vypuzení evangelických kazatelů potvrzena všechna práva nově ustanoveného katolického faráře, jak jich užívali jeho katoličtí předchůdci. Kostel byl tedy také v rukou evangelických a teprve r. 1611 se dostala fara opět do moci katolíků. Posledním evangelickým kazatelem byl zde kněz Blažej Philidonius, který r. 1592 »založil v Jablunkově nové knihy anebo registra městské«. V těchto knihách se také dočteme, že r. 1608 »dvojctihodný kněz Blažej Philidonius, farář jablunkovský, odprodal grunt svůj se vším k tomu příslušenstvím s rolí i stodolů Kryštofu Albrechtskému a Kryštofu Herdovi za summu peněz 260 zl. sl. Kněz Blažej vymluvil sobě pokuj nahoře v světničce do své nejdalší vůle..., též v komnatě...« R. 1612 »vyzdvihla gruntové peníze 10 zl. Marianna, manželka kněze Blažeje.« R. 1618 byla Marianna již vdovou a gruntové pe-

níže bral Mart. Rozkošný, snad druhý manžel její. Nástupcem Philidonia se stal r. 1611 katolický farář Jan Olivenský. Také o tomto se zmiňují městské knihy, jak r. 1615 »se jest stal kup... za dovolením tolikéž dvojctihodného kněze Jana Olivenského, faráře jabl., který odprodal kus farářské role na Písečným k faře zdávna nadané...« Kostel, zasvěcený sv. Božímu tělu, byl podle Schippa původně dřevěný a teprve r. 1620 vyrostl na jeho místě kostel zděný s vysokou zděnou věží. U kostela spočívá popel zbožného jezuitu — misionáře P. Leop. Tempesa, jenž se zasloužil nejen o farnost, ve které pracoval s opravdovým apoštolským nadšením po 27 let, ale i o celý těšínský kraj, a který zemřel r. 1742 v sídle jezuitů v Těšíně, pochován však byl v Jablunkově. V dobách Schippových měli evangelíci v Návsí svou modlitebnu s jedním kazatelem i školou.

Jablunkovský kostel náležel nejdříve k těšínskému arcikněžství. Jeho farnímu úřadu podléhaly osady: Biala, Bocanovice, Bukovec, Hrádek, Košariska, Lisky, Lomná, Miličkov, Návsí, Písečná, Písek a Sigla (v městských knihách: »Sihla«, t. j. močálovitá země). Později, t. j. r. 1806, zřízeno samostatné arcikněžství jablunkovské, k němuž patřily farnosti: Jablunkov, Vendryně, Strítěž, Mosty, Istebná, lokalie Konská a později též lokalie v Ropici. Za visitace Schippovy bylo ve farnosti 8695 obyvatel, z nichž bylo ještě 2393 evangelických, kteří se roztroušeni v 5 horských vesnicích daleko od kostela udržovali houževnatě dále ve své víře.

S kostelem a farou byli nerozlučitelně spojeni kostelní sluhové, mezi něž náleželi také učitel (žiak, scholiarcha), varhaník, kantor, správce školy (rector scholae) a pod. Jak je ze starých listin známo, nestarali se v Jablunkově příliš o vzdělání své mládeže, neboť školu si postavili dosti pozdě. O učitelích zdejších a rektorech máme několik zpráv. Podle jedné z nejstarších městských knih r. 1576 »oddal jest (!) ctihodný kněz Stanislav, farář jablunkovský, jedny hony roli kněžské slove Zamokradly... poctivému Pavlovi, ty časy žiakovi jablunkovskému.« Více nám vypravují visitační protokoly ze 17. století. Tak ve visitační zprávě z r. 1652 čteme, že již v privilegiu těšínského knížete Adama Václava z r. 1615 se přikládá vychovatelům mládeže a současně pomocníkům farářovým veliká důležitost udělením různých výsad, na př. »scholaris libertas« (svoboda učitele), nebo že »servi ecclesiae ab omni servitute, labore et onere eliberantur«, čili, že sluhové kostelní jsou osvobozeni od všech povinností, roboty a břemen, jimž podléhali ostatní měšťané.

Zde se také dovídáme aspoň poněkud o příjmech scholiar-chy. Každý měšťan byl povinen dávat učiteli 3 groše, lidé z Návsí 18 gr., z Piosku 9 gr., od každé svatby dostával 3 české groše, od křtu a úvodu 6 halířů. Školy však neměl. Farářem byl r. 1652 ustanoven Florian Stokowsky z krakovské diecése, nebyl však přítomen a zastupoval jej Matěj Fabritius, rovněž z krakovské diecése. O nepřítomnosti duchovních pastýřů, pocházejících z Polska, mezi svými far-níky, čteme častěji a byli-li doma, nebylo divu, že visitátor zapsal, že kázání jsou v řeči polské. O rektorech z té doby se dočteme něco v městských knihách. Tak na př. r. 1647 »odprodal Jan Povalač chalupku na předměstí za branu Pi-seckú Jiříkovi Lojkovi, rektoru jablunkovskému...«, nebo »r. 1650 ukúpil Jiřík Logius (Lojek) chalupku za Nižnú branú od Václava Hermana a při kupu byl přítomný dvojsetihodný kněz a farář Johan Ambrosy.« R. 1656 »odprodána jest cha-lupa Langnerovská p. Davidovi Clitropei, nynějšímu rektoru jablunkovskému«, jehož místo zaujal později David Serato-rius. A co nám vypravují o životě učitelů další visitační zprávy? R. 1679 působil v Jablunkově nehodný farář P. Sta-nislav Czekasius, kterému bylo visitátorem uloženo, aby on i jeho nástupci přijímali a vydržovali z různých příjmů a odměn, dodávaných z města i vesnic, schopné kostelní slu-hy pro chór, osvobozené ode všech břemen. Učitel byl tehdy »homo pauper et cuius salarium uti et organistae incertum est« (člověk chudší, jehož plat, jakož i varhaníka byl nejis-tý), což s veškerou rázností odsoudil visitátor, pokusivši se vymoci pro učitele i varhaníka od měšťanů lepšího bývání. R. 1688, za faráře P. Jak. Šebest. Herdela, rodáka jablun-kovského, utrakvisty, bývali evangelíci pohřbíváni sice za městem, ale přece za zvonění a za zpěvu školáků. Školním mistrem byl zde Jiří Eysner, rovněž utrakvista, latiník, že-natý, současně městský písař, měl již konečně školu, i když prozatím dřevěnou, ale přece dosti velikou nedaleko fary. Bydlil nahoře, pod ním varhaník, ve škole měl v zimě 60 dětí, v létě méně.

Podle Kneifla a j. náležel Jablunkov ke koruně těšínské. R. 1569 postoupil kníže Václav Adam druhé své manželce, Kateřině Sidonii, zboží jablunkovské a ona jemu za to ce-lou svou výbavu ve zlatě, stříbře a klenotech, podávši mu k nim klíče před zemským právem. A za tohoto knížete podle listu z r. 1560 býval městu ustanovován každoročně fojt, jehož nařízení dbali měšťané, jak se to ostatně již dříve dělo. Býval zde ovšem i purkmistr a starší, vyšší soudní

právo se však konávalo v Těšíně, kamž také Jablunkovští přispívali na popravčího mistra. Nástupce knížete Václava Adama Adam Václav, potvrdil městu staré listiny, dané roku 1560. Dovolil, aby se zde slovo boží hlásalo jen podle vyznání augsburského a zavázal své potomky, že v městě žádná jiná víra než evangelická se nestrpí, že se zavazuje on i za své potomky udržovati lidi v té víře, dále, že měšťané mohou svůj dobytek pásati v mezích určených hranic, že mohou bráti dříví k stavbě a opravě městečka v lesích s míst, vykázaných jim knížecími hajnými, za to však že jsou povinni ročně po 4 dni z lesa trámy voziti na knížecí pilu v Jablunkově, odkud později za císaře Ferdinanda I. dopravována byla četná prkna z bezkydských lesů na císařský zámek v Innsbrucku, udělil městu várečné právo a pořádky vinné, ovšem bez škody pro knížecí komoru, potvrdil také staré výsady hrnčířskému cechu. Všechny výsady ovšem měly své příčiny, byl totiž kníže Jablunkovským, jakož i jiným mnoho a mnoho na dluzích povinen.

Jablunkov jako městečko byl samozřejmě jako ostatní města opevněn, jak nám městské knihy vypravují o bráně Nižní, Vyšní, Písecké atd. a o čemž svědčí dodnes stojící zde zbytky hradeb. Domy byly původně dřevěné, později po vyhoření města zděné. Hlavním zaměstnáním měšťanů bylo plátenictví, v kterémžto domácím průmyslu bylo podle Kneifla činno asi 600 mistrů, dodávajících do Uher přes 2000 kop plátna. V městě kvetlo také soukenictví, po 30leté válce však obě odvětví zanikla, takže r. 1734 nebylo v městě již ani jednoho soukeníka a z pláteníků jen 15. Město bylo také obdarováno trhy, jak dokazují níže psaná privilegia. Měšťané se však také živili polním hospodářstvím a chovem dobytka, jak čteme o různých gruntech, rolích a pod. ve starých městských knihách. Půda byla špatná, jak o tom svědčí různá pojmenování tratí, na př. Zamokradly, Šigla a pod. Nejlépe se zde ještě dařilo bramborům (kobzolům) — ovšem až v 18. století, pak zelí, pěstovala se také řepa, oves a něco ječmene. Domovních čísel bylo v městě okolo roku 1800 170 s 1660 obyvateli, jejichž řečí prý bylo podle něm. historika nářečí slezsko-polské, ačkoli mnoho z nich bylo mocno i jazyka německého.

V privilegiích čteme často o »pořádkách pivních a vinných«. Nejvydatnějšími příjmy městských obcí byly t. zv. vinný regál a várečné právo. Co se týče várečného práva, měl každý měšťan právo vařiti pivo, později však, když se obce rozšířily, omezilo se právo jen na starousedlíky a me-

zi nimi ještě jen na ty, kdož právo to skutečně vykonávali — na várečné sousedy. To právo, zvané také propinační, pozměnilo se v právo reálné, spojené vždy s určitým domem. Později začali váreční sousedé stavěti společné pivovary a v těch vařili každý na svůj vlastní účet, což se dělo střídavě. Pivo se vařilo bílé, marcové, měli zde marcovnu, chmelník, dokonce i jarovar (viz městské knihy). V 18. stol. zavedeno nátlakem vlády provozování živnosti na společný účet všech oprávněných měšťanů č. várečníků. Várečné právo měl pouze kníže nebo i šlechta, ti je udělovali měšťanům. R. 1869 pozbylo právo u nás výhradnosti. Podobně právo mít krčmu bylo původně majetkem zeměpána, který právo uděloval často lokátorům vsí a městským fojtům. Při používání várečného práva byla města zeměpánem náležitě chráněna. Tak na př. nařídil těšínský kníže Kazimír II. (1477—1528) při potvrzování všech těšínských privilegií, že nesmí nikdo v městě pivo vařiti a šenkovati kromě těch, kteří v městě právně sedí a městským povinností vyhovují, že cizí pivo sem dopravovati je každému zakázáno mimo ty, kdož obdrželi právo od knížete nebo jeho předků a s výjimkou také mnichů a duchovních k jejich domácí potřebě jakož i novokněze při primici, ovšem s povolením městské rady. Určeny také všechny osady, které z města Těšína musily pivo pobírat. Městečko Jablunkov a Starý Jablunkov byly povinny pobírat pivo s počátku z pivovaru těšínského, teprve r. 1560 obdrželo městečko své vlastní várečné právo, potvrzené r. 1596. Podobně se dostalo městu i vinného regálu či prodeje vína, ovšem s předpokladem, že se nejdříve vyšenkuje víno panské.

V městečku měli také mlýn. Mlynáři neměli svého cechu, mlynářství bylo vrchnostenským a mlynáři platili dávky přímo vrchnosti. Majitel zboží byl zavázán zemským zřízením dbáti, aby mlynáři dodržovali správné míry a jak od chudých tak bohatých za svou práci odměnu přiměřenou brali.

Dále je v privilegiích zmínka o pastvinách a Valaších. Jablunkov leží mezi horami a jeho obyvatelé splývali ode dávna s goraly, kteří se živili chovem dobytka a pásli svá stáda na horských lukách, zvaných valašské. Z jejich středu byli dáni v čelo pastýřům, zvaných Valaši, těšínskou komorou vojvodové, kteří dozírali na salaše. Vojvodové byli 3 po jednom z Visly, Jablunkova a Lhoty. Za používání knížecích salašů, jež se rozkládaly od bílských hranic až k Jablunkovu a Frýdku, platili pastýři knížecí komoře dávky

z ovcí, koz, kozlů a kůzlat v desátcích nebo podle libosti vrchnosti za 3 kusy 1 zl. 24 kr., z telat a krav rovněž desátky nebo 3 a 6 zl., za salaš místo dřívějších 2 valašských ovcí 1 sáhu houně, sýr a brynzu. Valašské sukno se vyrábělo hlavně pro hlídače bran a rybníků. Ještě koncem 19. stol. dodávali Valaši pro panské úředníky velikonoční beránky. V Jablunkově stál panský zámek, byl zde 1 polesný, komerční třicátkový úředník, solný úřad s 1 výběrčím, 2 kontrolory a 1 dozorcem a k těšínskému inspektorátu náležející tabákový revisor.

Pozoruhodné byly v blízkosti 3 šance, a to: velká jablunkovská, vzdálená 1½ míle od města na silnici do Uher, hajducká na haličské hranici 2 míle od města a třetí na uherských hranicích za vsí Javořinkou. Velká šance byla založena r. 1578, aby se zabránilo spojení uherských, sedmihradských a slezských evangelíků a byla ještě v 18. století udržována v obranném stavu, jak to nařídil císař Karel VI. 12. května 1722, kdy knížectví Těšínské bylo předáno Leopoldu Lotrinskému.

Jablunkov, ta stará východní brána do Uher, byl od pradávna průchodním místem národů se všech světových stran. Cesty byly však v bíděm stavu, teprve r. 1799 byla dokončena nová zemská silnice a následujícího roku zřízeno myto. Po cestách jezdily těžké formanské vozy a též pošta, o které slyšíme na Těšínsku po prvé r. 1728, kdy se ucházel o místo poštovního přednosty v Jablunkově G. F. Zwilling, který místo také obdržel, a to s platem 100 zl. ročně a s požitky z polovice poštovního. Pošta dojížděla z Vídně se dvou stran, přes Bratislavu a přes Olomouc a Těšín.

Popsané děje městečka Jablunkova budtež informativními vysvětlivkami k privilegiím, jimiž bylo město obdarováno různými knížaty těšínskými jakož i císařovnou Marií Terezií a jejím synem Josefem II. Začínají a končí v jazyku německém, jak toho kurs rakouských císařů žádal, jinak jsou psána v lahodném jazyku českém, vládnoucím za onoho času tak dlouho na celém Těšínsku.

Dr. Kapras udává, že byly listiny na Těšínsku s počátku jen latinské, po německé kolonisaci od r. 1312, kdy vyšla první německá listina, německé. Po upálení M. Jana Husa r. 1415 držel těšínský kníže Boleslav s počátku s katolíky, když se však husité r. 1428 zmocnili obou Ostrav, uzavřel s nimi mír, s husitstvím počala ze země mizeti němčina, vlády nabývala čeština. První český list na Těšínsku byl vystaven r. 1432, byl soukromý a zněl: »Já Jan Hnut ze Stonavy

(Biermann uvádí mezi listinami, které vydali knížata Vladislav a Přemyslav, list z r. 1441, ve kterém píše o Huntovi ze Stonavy) vyznávám tiemto listem všiem nynějším a budoucím, že jsem s dobrú vuolí a s radú přítelskú prodal a mocí tohoto lista prodávám Staškovi z Malej Prochnej kmetovi svému sbytek... v Malej Prochnej za fyrdung grošiev tym obyčejem, aby dřeve menovitý Stašek nebo jeho erbové budúce mně Hnutovi nebo... vlastnej manželce nebo mým erbom nebo budoucím panom od toho jistého sbytku každý rok dal pět grošiev a dvoje kur na svatý Michal. Tomu pro lepší jistost a svědomí svú jsem vlastní pečet k tomuto listu svému svým dobrým vědomím přivěsil, jenž jest dán a psán v Těšíně ten den svatej Lsbety (sic) letha od narození syna božieho tisícého čtrstého třicátého druhého.« (Originál pergamenový s utrženou pečeti zůstal na polské straně.) Hned nato následovaly jiné listiny soukromé i knížecí. Tak na př. Biermann se zmiňuje jako o první české listině knížecí, jak těšínská knížata Vladislav a Přemyslav potvrdili těšínskému měšťanu Miknému kus země vedle knížecí louky Řavky a u rybníka při bělidle, a to k založení rybníka s právem brání vody z Blejcharky. Pečet této listiny nese nápis: »sigillum. wladislai. et. przemislai. ducum. teschin. et. mai. glog.« (Pečet Vladislava a Přemyslava knížat těž. na Hor. Hlohově.) Rok u této listiny není udán, stalo se však po r. 1440. Dr. Kapras vypočítává roky, ve kterých vycházely české listy, a jsou mezi nimi: 1434, 1440, 1441, 1442, 1449, 1462, 1471, 1494, 1560, 1566. Také uvádí, že sám král Matyáš psal do Těšínska česky. Věčná škoda, že většina originálů zůstala na polské straně. A moc jazyka českého rostla dále, vzrostla tak, že se český jazyk stal na Těšínsku r. 1592 řečí úřední. »Stavovské privilegium z r. 1572 vydáno česky, právě tak jako zřízení zemské z r. 1573 a 1592. Adamus tvrdí, že nemohlo ani býti jinak, neboť spisovná polština se teprve tvořila a Poláci neměli literatury. Českého jazyka užívali šlechtici, knížecí i městští úředníci, česky (moravsky) se učilo i ve školách. Stará knížata, poslední Piastovci, užívali sami češtiny a i poslední potomek jejich, kněžna Lukrecie (1638—1653) měla české modlitební knížky (v museu Šeršníkově v Těšíně jedna uschována). Proto všechna privilegia vůbec byla psána česky a českých jejich tekstů se všude užívalo. Pouze v Bílsku a okolí se mluvilo více německy, jak se také kázalo v Těšíně u dominikánů, zatím co ve farním kostele česky. Český jazyk ovládl celé Těšínsko. Tak vznikly též česky psané městské č. gruntovní knihy, na př. v Těšíně, zvané podle barvy desek

»Brunatné« a počínající slovy: »Lietha Panie 1595 za Urzadu Matysa Rejsa a Prziniem przisedzicze Raddy Girzika Koczura, Andrisa Zwaweho, Jana Klobasy a Mikolassa Franczka Zaczate gsau tyto Miestske Knihy W Patek przed Niedielu Letare.« V Jablunkově jsou české zápisy ještě starší. Jedna z nejstarších městských knih začíná: »Letha Páně 1592 v pondělí den sv. Margethy jinak 13. dne měsíce července za auřadu opatrných Vítka Pycha, ty časy fojta jablunkovského, Řiehoře Bilie, purgmistra a starších Klimunta Bryzly, Jiřika Majera, Adama Valacha, Adama Dlabače, Macka Soly a Jana Gizlara pro lepší ordnunk, správu a sporádání kupů a prodají domových i jiných tyto nové knihy aneb registra městcké založeny, obnoveny, zcorigovány a z jiných starých knih městckých přepsány jsau skrze kněze Blažeje Philidona, ty časy faráře jablunkovského, v kterýchžto knihách čtenaucí nejprve registřík najdeš, podle kterého bys kup a prodej, v kterém listu takový stojí, zvěděti a najíti mohl, tobě to tenž následující rejstřík pořádně a jadrně oznámí...« Nejstarší zápis v této knize je z r. 1571, a to: »Kup domový Michala Baruta od Hřibky.«

Psávalo se česky v městských knihách a namítne-li někdo, že jen snad psávalo, kdoví však jak mluvilo, představí si každý lehce, jak by se kupy a prodeje, poručenství (poslední závět), satební smlouvy a pod. mohly dít bez domácích lidí, kteří přece měli zájem na tom, co se do knih píše. Rozuměl lid psanému, byl také s tím podpisy srozuměn, a nemohlo býti jinak, než že v Jablunkově mluvili většinou moravským nářečím, kdyžť jim p. purkmistr vyvěsil vyhlášku, jež zněla: »Publicatio. Imo Slovutnej celej obci se prohlašuje, že poněvadž zdejší p. učitel Kajetán Barchanský skrz jeho malej vystavenej scholarie ku vyživení nemaje...« (F. Vašíček soudí, že vyhláška pochází z 18. století.) A česky psávali cechmíštri, vesničtí fojtové, šlechta a j. a že se v zápisech najdou výrazy z řeči lidu domorodého, je samozřejmé, vždyť písaři pocházeli většinou z lidu a podotýkám k tomu, že zápisy, vzniklé na Těšínsku, se velmi málo liší od zápisů v městských knihách mor.-ostravských, tedy již na moravské straně.

Ozývala se čeština zbarvená moravštinou se všech stran Těšínska po celé 15. a 16. století i dále ještě, když však stala se země po r. 1653 knížetstvím bezprostředním a po r. 1722 se dostala do rukou rodu Lotrinského, byly ke všem českým originálům opatřeny úřední německé překlady, které se dosud chovají v archivu těšínském. Tehdy opatřeny i překlady

zřízení zemského. Jinak však knížata 18. století ponechávala dále češtině její práva a měla, jak z listin je patrné, zvláště českého sekretáře u zemského práva těšínského, jehož starostí bylo české věci obstarávat. Knihy zemského soudu těšínského z té doby jsou vesměs české, pokud jsou zachovány, a to i po celé století 17. Vnikání němčiny jest patrné na zámeckých knihách těšínských, které zastupovaly zemské desky. Tyto mají české zápisy až do 18. stol. První německý zápis jest v knize J z r. 1731, poslední český zápis z r. 1761 a poslední česká klausula schvalovací z r. 1766. Ostatně němčina si razila cestu ve Slezsku již německou reformací, při čemž mnoho zachránila katolická protireformace (Adamus). Roztržením Slezska a připojením větší části jeho k Prusku r. 1742 nastal již úplný obrat v jazykových poměrech, Slované poněmčováni násilně, vedle němčiny pak počala se rovněž násilně louditi mezi těšínský lid polština. Přesto zůstaly zde vzácné dokumenty české kultury, které tak lehce nikdo už dnes nepopře, a mezi ně patří také privilegia městečka Jablunkova.

Jak se již výše stala zmínka, těšínská knížata z rodu Piastova a po r. 1653 Habsburkové udělovali městům na Těšínsku a tedy i městečku Jablunkovu různé výsady a svobody, a to jednak aby zvelebili města nebo aby zvýšili jak městské tak i své příjmy. Výsady bývaly napsány na pergamenových listech, u kterých byly přivěšeny pečeti dárců i svědků. Byly to vzácné dary pro města a proto bývaly pečlivě uschovávány v železných nebo železem pobitých dřevěných truhlicích. Přesto většina těchto listin byla zničena požáry a bylo nutno pořizovati nová vydání. Tak se stalo i v Jablunkově, kde zničená privilegia musila býti přepsána do zvláštní knihy, aby mohla býti potvrzena nástupci původních dárců. V Krajinském museu jablunkovském, odb. Slezské musejní společnosti v Orlové, se zachovala kniha městských práv městečka Jablunkova. Je vázána v bílé kůži s černožlutými ornamenty, na přední desce nese znak římsko-německý, na zadní český. V knize je 40 pergamenových listů o rozměrech 33×27 cm, a jsou mezi nimi pergameny jemně tenké i hrubší. U hřbetu je kniha provlečena žlutým motouzkem, na kterém visí dřevěné pouzdro o průměru 15 cm s pečeti z červeného vosku — pečeti císařskou s opisem celého titulu císaře Josefa II. v latinském znění. Dole trčí z pečeti 2 krátké černožluté motouzky. Privilegia jsou psána česky a německy. Česky ze stol. 16. a 17., německy z doby císařovny Marie Terezie a císaře Josefa II., tedy ze stol. 18. Písmu věnoval

písař obzvláštní péči, nezapomněl na iniciálky prvních řádků nebo prvních slov, zapomněl však na výmaz »blajvasem« načrtnutých pomocných čár. Písmo je švabachové. Maje na paměti pohodlnější čtení privilegií použil jsem při přepisování českého textu novočeské transkripce, místopisné názvy, příjmení a pod. však ponechána v původním znění, častá interpunkce vynechána. Německý text, protože se mnoho neliší od nové němčiny, zůstal původní, pořízen však k němu překlad.

Jsou zbytečné jazykové spory o Těšínsko, jehož praobyvatelé jak s polské tak české strany mluvili stejným jazykem slovanským, kterážto řeč byla zpestřena směsí národů sem při kolonisaci ve 13. a 14. století nastěhovaných. Ať nahlédnou bratři Poláci do staré historie země těšínské zcela objektivně, aby již jednou uznají, že jim Těšínsko nebylo nikdy mocí bráno, nýbrž že se stalo součástí koruny svatovávské dobrovolně, a to jednak leními listinami z 18. a 24. února 1327, jednak léta Páně 1335 dne 19. listopadu úmluvou trenčánskou, již byla uzavřena mezi českým a polským králem smlouva věčného pokoje. Doufejme, že se slovanští bratři opět u těšínské bratrské studánky sejdou a si porozumí...

Ve Slezské Ostravě v den Tří králů 1938.

E. T.

Privilegia městečka Jablunkova

Císař Josef II. (1780—1790) potvrzuje na žádost purkmistra, rady a obce městské obce jablunkovské jejich stará privilegia, potvrzená již jeho matkou císařovnou Marií Terezií (1740—1780). Císařovna potvrdila totiž na žádost magistrátu jablunkovského jeho stará privilegia, zároveň však také zrušila v privilegiu těšínského knížete Adama Václava z r. 1596 bod, týkající se víry evangelické, propůjčila ještě 2 nové jarmarky a dovolila přeložit týdenní trh z úterka na sobotu n. neděli.

Wir Joseph der Zweite von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien und Lodomerien; Erzherzog zu Österreich; Herzog zu Burgund und zu Lothringen; Grossherzog zu Toskana; Grossfürst zu Siebenbürgen; Herzog zu Mailand, Mantua, Parma etc.; gefürsteter Graf zu Habsburg. zu Flandern, zu Tyrol etc. etc.

Bekennen öffentlich mit diesem Briefe und thun kund jedermänniglich, dass Uns der Burgermeister, Rath und die Gemeide der herzoglich-teschnischen kameral Stadt **J a b l u n k a u**, in Unserm Erbherzogthume Schlesien allerunterthänigst gebeten: Wir geruheten ihnen die kaiserliche königliche Gnade zu thun, ihre von Wailand Unserer höchstseeligen Frau Mutter, Kaiserin Königin Maria Theresia, Majestät glorwürdigsten Angedenkens konfirmirten Privilegien gleichfalls allergnädigst zu bestätigen, deren Inhalt folgender gestalten lautet:

Wir Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin, in Germanien, zu Hungarn und Böhheim, Dalmatien, Kroatien und Slavonien Königin,

Erzherzogin zu Österreich, Marggräfin zu Mähren, Herzogin zu Lutzenburg und in Schlesien, und Marggräfin zu Lausnitz, Herzogin zu Lothringen und Grossherzogin zu Toskana.

Bekennen öffentlich mit diesem Brief und thun kund jedermänniglich, dass Uns der Magistrat des in dem Fürstenthum Teschen gelegenen Städtleins Jablunkau allerunterthänigst gebeten, Wir geruheten denselben die königliche Gnad zu thun und die von denen ehemaligen Fürsten und Herzogen daselbst erworbene **Privilegia** und Freyheiten nicht allein allergnädigst zu confirmiren, sondern auch:

Primo: Das Privilegium des Teschnischen Herzogens Adam Wenzel de anno fünfzehn hundert sechs und neunzig wegen des darinnen enthaltenen **Passus quoad exercitium Religionis Augustanae** zu annulliren und abzuändern.

Secundo: Über die vorhin habende drey Jahrmärkte annoch zwey neue zu verleihen, und endlich.

Tertio: den bishero alle Dienstag gehaltenen Wochenmarkt auf den Samstag oder Sonntag zu verlegen. Es lauten ober vorberührte Privilegien fonger gestalten:

Těšínský kníže Václav II. (Adam) (1540—1579) uděluje obci jablunkovské na přání vinný šenk a várečné právo, dovoluje pásti dobytek v okruhu půl míle bez překážek Valachů, jiného fojta každoročně, držení polí, zahrad a stodol podle starých obyčejů, povoluje náhrady za povozy, postavení mlýna a týdenní úterní trh.

My Václav z Boží Milosti co Slezy kníže Těšínské a velikého Hlohova.

Známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří aneb čtauc slyšeti budú, že jsau Nám podali artikuly zepsané, kterýmiž Nás skrze suplicaci svau poníženě prosili maudří, opatrní Andres Miloch a všecka obec městečka Jablunkova věrní Naší milí, abychom důle psaných svobod milostivě příti a listem Naším stvrditi ráčili.

Kdež jsauc My naklonění k jejich ponížené prosbě a chtíc tomu, aby se při živnostiech svých tím lípe ozdělávati a opravovati mohli, nadepsaným obyvatelům jablunkovským nyníjším i budaucím tuto Milost činíme a vinný šenk jim nadáváme tak, že víno k svému užitku dávati a šenkovati budau moci, vyjímajíc, kdybychom My co vína svého do Jablunkova k vyšenkování poslali, prvotně Naše s dobrú opatrností vydáno a vyšenkováno bejti má podle předešlého obyčeje, však co by vína svého obecního vyšenkovali, od každého vědra Nám. erbům a budaucím Naším povinni budau vydávati 2 groše slezské.

Také Jablunkovští nyníjší i budaucí podle Našeho předešlého milostivého obdarování piva pořádkem v městečku hodna dáti vařiti a šenkovati, také sladovnin sobě dáti zdělati moci mají, od kterýchž piv Nám do komory Naší platovie a povinnosti míry sladův tím vším obyčejem jako v Těšíně městě davané bejti mají, a to opatřiti se má auřadem nyníjším i budaucím tohož městečka, aby Nám to v celosti a věrně vycházelo a na ně jiných pivo voziti nemají po Bystřici a Bukovec.

Také co se pastev dobytka jejich, kterýž při měs-
tečku mají, dotejče, podle starobylé jich svobody
žádný Valach blíže půl míle dobyt看 jim v pastvě
překážky činiti nemá, než oni svobodně pásti mohau
bez překážky dobyt看 městské nahoru Ollzu břehem
i s druhé strany k červené Hlině tak, jakž toho pod
Našimi platy od starodávna užívali.

Také jim na budaucí časy toho přejem, aby kaž-
dý rok auředlníkem Naším těšínským jim fojt jiný
hodný zvolen byl, kterýž se jak předešlí spravovati
mají, bez škody platům Naším.

Při tom cokoliv polí, zahrad, stodol od starodáv-
na drží, těch také bez překážky na těch místech pod
platy předešlymi, a jakžby spravedlivě bylo, držeti
a jich užívat i při nich zůstaveni bejti mají bez pře-
kážky jednoho každého.

Také jakož dotčení poddaní Naši stížnost svau
Nám oznámili, že by furami konnými často obližo-
vání byli, a ty že jim placené nebyly, skrze což by
snad při živnostiech svých velkú škodu nésti museli.
A protož kdyžbykoli pro pilnau potřeb u Naši kde
furovali, má se jim za každý tejden na čtyři koně je-
den zlatý dávat i stravu i obrokem náležitým při
tom opatření bejti mají. Co se mlýna k městečku do-
tejče, na jejich poníženú prosbu jim mocí listu toho-
to dopauštíme, aby dotčený jablunkovský mlýn pro
dobré všej obce ustaviti dáti moci měli a jeho, jakžby
se jim nejlépe zdálo a líbilo, k obecnému dobrému
užívali, však když jej ustavějí, platu Našemu slušné-
mu bez škody.

A při tom nadepsaným Jablunkovským na časy
budaucí tuto Milost činíme a nadáváme, aby každý
auterý jednúc v tejdni trh svobodný v městečku tím
způsobem jak v jiných městech Našich držán a za-
chován býti, kterémužto trhu jeden každý, co by
slušné prodati mohel, nésti, prodati i kaupovati mů-
že, bez škody mejtom Naši starodávním.

Tomu na svědomí pečet Naši knížecí rozkázali
jsme k tomu listu přivěsiti.

Jenž jest dán a psán na Těšíně v pondělí po sv. Kříži léta Páně tisícího pětistého šedesátého počítajíc, a při tom jsau byli urození věrní Naši milí Václav Rudcký z Rudc a na Rudici, kanclíř knížetství Našeho Těšínského, Václav Pielhřim z Třenkovic, hejtman dvoru Našeho, Kašpar Rudcký z Rudc a na Kamenicy, Jan Skočovský z Kojkovic, auředlník na Fryštátě.

L: S:

Václav, kníže Těšínské.

Těšínská kněžna Sedena Kateřina, vdova po knížeti Václavu II., vládoucí v zemi po úmrtí svého muže r. 1579 místo svého nezletilého syna Adama Václava, potvrzuje jablunkovským řemeslníkům svobody podobné svobodám řemeslníků v Těšíně.

My Sedena Kateřina,

**z Boží Milosti kněžna saská, enegerská a vestfalská,
také v Slezy kněžna Těšínská a velikého Hlohova,
vdova:**

Známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdež čten neb čtauce slyšán bude. Jakož někteří řemeslníci, kteří roli nemají krom zahrad, v městěčku Naším Jablunkově osadili a ještě se osaditi míní, pro vzdělání živností jejich prosili Nás poníženě, abychom jim těch svobod, kterými se též řemeslníci v městě Naším Těšíně spravují, listem Naším knížecím potvrditi ráčili.

Kdež My nahoře psaná Sedena Kateřina, kněžna Těšínská, zhlednúc na poníženau prosbu jich vejš psaným řemeslníkům všelijakým, kteříž se v městěčku Naším Jablunkově osadili a ještě osaditi aumysl mají, tak od osoby Naší knížecí činíme a tímto listem jim těch všech svobod, kteréž jiní řemeslníci v městě Naším Těšíně mají, však platom a povinnostem Naším bez škody.

Tomu na svědomí sekret Náš knížecí k tomuto listu jsme přitisknutí rozkázali. Jenž dán a psán na Jablunkově v středu před sv. Margitú leta Páně tisícího pětistého osumdesátého třetího počítajíc, při tom jsau byli urození věrní Naši milí Kašpar Šebišovský z Šonovic, auředlník Náš Těšínský, Jindřich Grodecký z Brodův a na Grodci, Jan Lhocký z Lhoty.

L: S:

Těšínský kníže Adam Václav (1595—1617) potvrzuje Jablunkovským privilegium, dané jim jeho otcem, zavazuje sebe i své potomky, že se zde žádná jiná nová víra kromě evangelické augšburské nestrpí a že jak on tak i jeho potomci budou měšťany v této víře udržovati, dovoluje pásti dobytek v mezích od starodávna určených hranic bez škod pro lidi z Mostův a bez překážek Valachů, brátí dřevo ke stavbám a opravám městských domů a měst s míst, přikázaných jim knížecími hajnými, zato však voziti trámy na panskou pilu, uděluje várečný urbář, vyslovuje přání, aby noví usadlíci v Piosku k městečku náleželi, zároveň však aby i povinnosti konali, do dalších lesů se nekopali, potvrzuje starý vínný regál s výminkami, nařizuje úředníkům provádění nařízení.

**My Adam Václav,
z Boží Milosti v Slezi kníže Těšínské a velkého
Hlohova.**

Známo činíme tímto listem všem vaubec k věčné paměti, jakož opatrní purgmister a konšelé i všeca obec městečka Našeho Jablunkova věrní milí na některé své svobody a vejsady městské od osvíceného, vysoce urozeného knížete a pána pana Václava z Boží Milosti v Slezy knížete Těšínského a Velikého Hlohova, pana otce Našeho nejmilejšího slavné a svaté paměti, privilegium a nadání listem, jehož jest datum na Těšíně v pondělí po svatým Kříži leta pomínulého tisícího pětistého šedesátého jsau dosáhli, i předstúpivše před Nás s počátku psaní purgmister a konšelé i na místě všej obce, abychom takové nadání jim propůjčené a dané potvrdili i z obzvláštní Naše knížecí Milosti jiné některé svobody jim přičinili, dali a rozhojnili, v poníženosti jsau požádali.

Ke kteréžto jich pokorné prosbě milostivě naklonění jsauce s dobrým rozmyslem Naším, jistým vědomím s radau věrných Našich milých, předjmenované privilegium jeho Milosti pana otce Našeho ve

všem jeho obsazení, znění a položení, punktech, klausech a artikulách nejinače nežli jakoby slovo od-slova tohoto listu Našeho pojato bylo, schvalujem, potvrzujem a obnovujem, konečně chtějíce, aby při tom všem i s budaucími potomky svými na časy věčně bez překážky Naší, budaucích potomkův Našich knížat Těšínských pánův a držitelův jablunkovských i jednoho každého člověka zachováni byli.

Dále znamenajíce, kterák nahoře dotčení obyvatelé městečka Jablunkova ve vší poníženosti poddané povinnosti nám vykonávají, svéj živnosti pilní jsauce, aby na potom tím lépe obchodu svého vyhledávati mohli, tyto níž psané Milosti knížecí jim jsme udělili, dali a propůjčili.

Předně sebe, budaucí erby a potomky Naše knížata Těšínské, pány a držitele městečka Jablunkova, zavázali jsme a tímto listem zavazujem, abychom mimo víru pod obojí Svátost těla a krve Krista Pána přijímajících podle Confesy augspurské s svatými prorockými a apoštolskými Písmy zrovnale, a nejjasnějšímu, velikomocnému a nepřemoženějšímu knížeti a pánu panu Karlovi, tohoto jména pátému římskému císaři Hispanie, králi arciknížeti rakauskému a jeho císařské Milosti vysoce slavné a svaté paměti na římském sněmu, kterýž byl držán v městě Augsburku léta tisícího pětistého třicátého pátého od knížat a stavův svaté římské říše a v pravdě svatého evangelium se přiznávajících oddané, jiné učení v obci jich vyzdvihovati a jim knězi rozdílného náboženství podávati nemohli a moc neměli, nýbrž při tejj Confesý, řádu a ceremoniích církve v nich obsažených je zachovali a zachovati i zdržeti povinni byli, stále, cele a bez protržení. A jak tíž měščané Jablunkovští hranice a mieze od starodávna vymezené mají počnúc od dědiny Návsí nahoru Wiznarovú a Dlabáčovú mezi a nahoru potokem Rušniakovem za Piosečným, a za potok Lesky po potok Bartkův až k Lomné, však společným pastvám dobytkův domácích lidí z Mostův bez škody, všudy od městských polí půl míle

od lesů počítajíc, jakž těch mezí a hranic jim Jablunkovským vymezených a vyhraničených až posavad v užívání jsau byli a zůstávají, aby v těch místech dobytky své jak předešle pásli a pásti mohli a od dědin příležejších, obzvláště Valachův žádné překážky nenesli a netrpěli pod pokutú zajetí dvanáctero dobytka, jakž Valaši mezi sebau za obyčej mají, tímto Naším knížecím listem dovolujeme i toho milostivě přejíc, aby k opravě stavení městečka dříví v těchž místech rubati a bráti mohli tu, kdežby jim od Našich hejných Nám bez škody ukázáno bylo, obzvláště, kdyby se bukev v lese zdařila a obrodila, tu bez oplatkův, však s opovředí při správci panství Našeho jablunkovského k užitku svému vzítí a obrátiti moc mají, povinni jsauce za to každoročně čtyři dni jeden každý z těch, kteří role mají, trámy k pile Naší jablunkovské voziti.

Jest i to jeho Milosti pana a otce Našeho listem obsaženo, aby Jablunkovští piva pořádkem v městečku vařiti mohli, do komory Naší knížecí platy a povinnosti míry sladové tým všem obyčejem jak v městě Naším Těšíně dávající, My jich při tom milostivě zanechávajíc, aby na ně bílý piva, tudiší marce z Těšína po visz (vsi?) Bystřici a Bukoviec do vesnic příležejších, jak těch, které nyní vystavené jsau, také jiných, které by na potom vystaviti se mohly, vozena nebyla pod průpatkem takových bílých piv i marcův, nařizujem.

Však oni Jablunkovščí mají se všelijak o to pilně a bedlivě starati, aby piva dobrá vařiti dali, a žádné stížnosti pro nehodnost takových od nich vařených piv na sebe nedopauštěti, tauž míru mají purgmister a konšelé jablunkovščí na to pozor míti a podle povinnosti své šetřiti, aby co nám od piv náleží, právě a věrně spravováno bylo a v celosti vycházelo, a to pod skutečným trestáním, kdyby co toho přehlídli aneb zanedbali, kdež také někteří lidé tau blíž městečka Jablunkova na Piosečným slově jsau se osadili a vystavili.

I poněvadž jeho Milost pán a otec Náš ten okršlek a místo, kdež tíž lidé obydlí svá jsau postavili, Jablunkovským vyměřiti dáti jest ráčil, aby tíž Piosečnané k městečku Našymu Jablunkovu přináleželi, od nich nikterakž odtahování ani odcizování nebyli, nyní i na časy budaucí a věčné týmž Jablunkovským tau Milost jsme učinili a tímto listem Naším knížecím potvrzujeme, konečně chtějíce, aby oni Piosečnané k městečku Jablunkovu náleželi, a mimo platu osm zlatých slezských na sv. Michal každoročně a tři jeřábky na velikú noc, slepic osm a dvě kopy vajec a podle městečka povozy a všelijaké povinnosti vykonávajíc, více v ničem ztěžování nebyli, však s tím při tom doložením, aby také tíž Piosečnané dále se do lesův nekopali a kopati moc neměli. Mají též Jablunkovští listem jeho Milosti pána a otce Našeho vinný šenk svobodný sobě propůjčený a daný, však s tau při tom výminkú, kdybychom My co vína Našeho do Jablunkova k vyšenkování poslali, aby napřed Naše vydáno bylo, i jak mnoho beček od Nás tam posíláno a od nich šenkováno bejti má, jmenovitě věděti v poníženosti jsau žádali. My milostivě chtějíce, aby poddaní Naši v obchodu, živnostiech svých se nezmenšovali, nýbrž den ode dne více rostli a se rozmáhali, na pokornú prosbu jich dovolujeme, aby vydavši čtyři desítky vína Našeho výše a dále od Nás potahování nebyli, nýbrž své vína svobodně dávati a odbývati mohli, však od jednoho každého vědra do komory Naší knížecí platu po třech grošech slezských spravujíce.

Protož prikazujem všem auředlníkům a správcům Naším jablunkovským nynějším i budaucím, aby jste týž měščany jablunkovské při tom všem, což se v tomto listu Naším knížecím píše, stále, neproměnitelně a neporušitelně nyní i na budaucé věčné časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopauštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší knížecí i skutečného trestání Našeho dědicův Naších i budaucích knížat Těšínských pánův a držitelův jablunkovských.

Tomu na svědomí pečet Naši knížecí rozkázali jsme k tomu listu přitisknutí a v něm se vlastní rukú podepsali.

Jehož jest datum na zámku Naším Těšíně v sobotu na den památky svatého Vavřince mučedníka Páně, to jest desátého Augusti léta Páně tisícího pětistého devadesátého šestého.

A při tom jsau byli urození a stateční rady věrní Naši milí Samuel Radešinský z Radešovic, kanclíř Náš, Joachim Bludovský z Dolních Bludovic a na Hažlach, Jan Hlubochovský z Hlubivic a na Šomberce, Jan Lhocký z Elhoty a na Horním Žukově, hejtmán Náš na Těšíně, Kašpar Rudecký z Rudc, Václav Skočovský z Kojkovic a na Vilamovicích, a Mathias Kalus z Bythomě, sekretář Náš.

Adam Václav kníže.

L: S:

Cisár Ferdinand III., těšínský kníže podle starých smluv po úmrtí posledního knížete z rodu Piastova Frydrycha Viléma r. 1625, ve skutečnosti však zde kníže až po úmrtí kněžny Alžběty Lukrecie r. 1653, vysazuje Jablunkovským 3 roční jarmarky a úterní týdenní trh a přikazuje všem, aby jeho nařízení dbali.

My Ferdinand Třetí

z Boží Milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, a uherský, český, dalmatský, karvatský a slovianský král, arcikníže rakauské, marghrabě moravské, lucenburské a slezské a lužické marghrabě.

Oznamujem tímto listem všem, že jsme ponížene proseni od opatrných purgmistra a konšelův i vší obce města Jablunkova v knížetství Naším ležící, abychom jim z Milosti Naší císařské a královské tři jarmarky roční, totiž první jarmark každý pondělí po svatém Pavlu na víru křesťanskou obracení, druhý ten pondělí po svatém Jakubu apoštolu Páně, a třetí ten pondělí po svatém Šimonu a Judy. Item trh týhodní každého dne autrního znovu nadati a ty jim listem a majestátem Naším císařským a královským vysaditi ráčili.

K jejichžto ponížené prosbě milostivě naklonění jsauce a toho tolikéž považivše, že dotčené městečko Jablunkov v těchto roztržitých časech skrze lid vojanský rozdílný k velké škodě jest přišlo, a aby zase tudy vyzdviženo a v předešlý způsob přivedeno bejti mohlo, s dobrým rozmyslem Naším, jistým vědomím s radů věrných Našich milých mocí královskou v Cechách, a jakžto nejvyšší kníže Slezské, již psanému městu Jablunkovu i také purgmistru, konšelům i vší obci tuto Milost činiti a takové jarmarky roční na všelijaký dobytek a jiné věci, totiž první jarmark každý pondělí po sv. Pavlu na víru křesťanskou obracení, druhý ten pondělí po sv. Jakubu apoštolu Páně a třetí ten pondělí po sv. Šimonu a Judy s osmi dny

pořád zběhlými, a s frejunkem obyčejným, též trh týhodní každého dne auterného propůjčujem, tak aby oni každoročně těch třech již od Nás jim v nově nadaných jarmarkův a takového tejhodního trhu držovali a držovati, též užívati mohli a moc měli, tak jako i jiné města a městečka v tomž knížetství Našim Slezském svých jarmarkův a trhův buď z práva aneb z obyčeje užívají.

Přikazujíc při tom všem obyvatelům a poddaným Našim ze všech stavův prv dotčeného knížectví Našeho Slezského nynějším i budaucím, též vrchnostem jejich věrným milým, aby jste ze vrchu psané purgmistra a konšely i všecku obec městečka Jablunkova nynější i budaucí při tomto Našim obdarování jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jiného činiti nedopauštíce, a to pod uvarováním hněvu a Nemilosti Naší císařské a královské i budaucích Našich králův českých.

Však protož chceme, aby toto Naše svrchujmenovaných jarmarkův a trhův v nově nadání a vysazení žádnému k škodě a na ujmu spravedlivost jeho nebylo a bejti nemá.

Tomu na svědomí pečet Naši císařskau a královskau větší k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati a v něm se vlastní ruku podepsati ráčili.

Jehož jest datum v městě Našim Vídni ten auterý na den na víru obracení svatého Pavla, jinak dvacátého pátého dne měsíce ledna léta Páně šestnáctistého třicátého devátého a království Našich římského třetího, uherského čtrnáctého a českého dvanáctého

Ferdinand.

Ad mandatum sac-ae caes-ae Majestatis proprium
Ad: Pecellius.

L: S:

(Na vlastní rozkaz Jeho cí. Milosti: Pecellius.)

Těšínská kněžna Alžběta Lukrecie, poslední po přeslici z rodu Piastova na Těšínsku, sestra knížete Frydrycha Viléma (1625—1653), potvrzuje a obnovuje Jablunkovským společně pastvy dobytka uvnitř starých vymezených hranic, dovoluje bráti dříví z lesů k opravám stavení za vození trámů na jablunkovskou pilu, vystupuje na základě zjištění velkých hromad v dědinách proti Mosteckým, že »lesy a hory nemálo vyplauuť, vypalují, vysušují a pastvíska podorávají a t. d. a pozemky Jablunkovských si přivlastňují, což ie ke škodě knížat, knížat, her i průsmýku Jablunkovského«, přeje si, aby úředníci chránili Jablunkovské.

My Alžběta Lukretia

z Boží Milosti v Slezi rozená a regirující kněžna Těšínská a velikého Hlohova, též kněžna lichtenštejská.

Známo činíme tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdež by toho potřeba ukázala, že jsau Nás mudří a opatrní věrní Naši milí purgmister a rada a všecka obec městečka Našeho Jablunkova ve vší poníženosti skrze vyslané své prositi dali, abychom jim třetí artikul v nadání jejich strany hranic a mezi pastvy dobytka i brání dříví k opravě městečka jim od jeho Milosti pána a otce Našeho slavné a spasitedlné paměti knížete Adama Václava Těšínského mezi jiným obdarováním uděleného a potvrzeného, kterého datum na zámku Těšíně v sobotu na den památky sv. Vavřince léta Páně tisícího pětistého devadesátého šestého, listem Naším obzvláště také potvrditi a obnoviti ráčili, kterýžto artikul v takovém neporušeným privilegium jejich slovo od slova zní takto:

A jakož tíž měščané jablunkovští hranice a mieze od starodávna vyměřené mají, počnúce od dědiny Návsí nahoru Wizněrovú a Dlabáčovú mezi a nahoru potokem Rušněkovým za Piosečným a za potok Lesky po potok Bartkův až k Lomné, však společným pastvám dobytkův domácích lidí z Mostův bez škody, všudy od městských pol půl míle od lesů počítajíc,

jakž těch mezí a hranic jim Jablunkovským vyměřených a vyhraničených až posavad v užívání jsau byli a zůstávají, aby v týchž místech dobytky své jak předešle pásli a pásti mohli, a od dědin příležitých, obzvláště Valachův žádné překážky nenesli a netrpěli, pod pokutú zajetí dvanáctero dobytka, jakž Valaši mezi sebau za obyčej mají. Tímto Naším knížecím listem dovolujeme i toho milostivě přejíc, aby k opravě stavení městských dříví v těchž místech rubati a bráti mohli, tu kdežby jim od Našich hejných Nám bez škody ukázáno bylo, obzvláště kdyby se bukov v lesích zdařila a obrodila, tu bez úplatku, však s opovědí při správci panství Našeho jablunkovského k užitku svému vzíti a obrátiti moc mají, povinni jsauce za to každoročně čtyři dni, jeden každý z těch, kteří role mají, trámy ku pile Naší jablunkovské voziti.

Na to pak porozumějice My a dostanúce jistú zprávu s relací nařízených osob od Nás, kteří tak k držení a k vykonání velkých hromad po dědinách Našich a ku objezdění i shlídnutí všech gruntův tohoto roku podle instrukci Naší nařízení byli, že tíž poddaní Naši Mostarcy obzvláště nad vymeřenú hranici lesy a hory Naše nemálo vyplaňovati, vypalovati, vysušovati a takové společné pastviska podorávati a zasívati podle své vůle se opovázati a protiv takovému privilegium týchž měščanův jablunkovských sobě přivlastňovati chtěli, podle kterého nenáležitého předsevizetí jejich vidúce My, že Nám i budaucím knížatům Těšínským k nemalé škodě a ujmě těch hor i pasu Jablunkovského přichází, a to se vztahuje.

Protož aby se od toho času zastaveno a přetrchnuto bylo, k takovej jejich poníženéj prosbě milostivě naklonění jsauce, tak činíme a takového třetího artikulu ve všem jeho znění a položení tímto listem Naším knížecím tým způsobem mocně obnovujeme, nadáváme a potvrzujeme.

Chtějice tomu konečně, aby dotčení měščané Naši jablunkovští při takovém nadání a potvrzených artikulích všelijak pozůstaveni a zanecháni byli, bez

překážky i škody činění, vypalování, vyrubování i sušení lesův, jakž prvotně se dělo a nahoře dotčeno jest, od těchž poddaných Našich dědiny Mostův nynějších i budaucích i jednoho každého člověka, a to pod přísným trestáním na statku i na hrdle se koli toho opovážiti směl a postižen byl.

A tak prikazujem všem hejtmanům, auředníkům, správčům a vejvodům Našim nynějším i budaucím, aby jste tiež měščany jablunkovské při tom všem, co se v tom listu Naším píše, stále, neproměnitelně nyní i na budaucné časy zachovali, žádných v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopauštějíce pod uvarováním hněvu a Nemilosti Naší knížecí, dědicův Našich i budaucích knížat Těšínských pánův a držitelův jablunkovských.

Tomu na svědomí jsme k tomuto listu počet Naši knížecí přivěsiti dali a v něm se ruků vlastní podepsali.

Jehož datum na zámku Naším Těšíně v sobotu po sv. Vítu léta Páně tisícího šestistého čtyřicátého čtvrtého počítajíc.

Při tom jsau byli urození a stateční Nám zvláště věrní milí Maximilián Prökel z Prökelsdorfu na Bažanovicích a Horním Žukově, jeho císařské Milosti rada i kanceláře a knížetství Našeho direktor, Jindřich Sigmund z Wipachu, rada Náš a místodržící hejtmanství na Těšíně, a slovutný Tobiáš Berger, hospodárný Buchhalter a Jan Příbramský, místosekretář Náš český, jemužto tento list k vyhotovení poručen byl.

Alžběta Lukretia.

L: S:

Těšínská kněžna Alžběta Lukrecie činí nadání
a osvobozuje kousek země u jablunkovského pan-
ského mlýna ode všech robot a podatkův Marti-
nu Hentschlovi, farběři

My Alžběta Lukretia

**z Boží Milosti v Slezi rozená a regirující kněžna Tě-
šínská a velikého Hlohova, též kněžna lichtenštejnská.**

Známo činíme tímto listem obecně přede všemi.
že jest Nás v poníženosti prositi dal slovuťný Martin
Hentschel, farběř, poddaný Náš městečka Jablunko-
va, abychom jemu toho kusu země u mlýna Našeho
jablunkovského podle příkopy až po cestu, která
k mlýnu jde příležití, který tak jemu odprodán a
za poručením Naším vyměřen jest, za který Nám do
důchodův Našich deset zlatých slezských pohotově
odvedl, listem Naším knížecím naddati a osvoboditi
ráčili.

K jehožto poníženéj prosbě milostivě naklonění
jsauce tak činíme a dotčenému Martinovi Hentschlo-
vi, erbům a potomkům jeho takového kusu země
tímto listem Naším naddávati a ode všech a všelijá-
kých robot a podatkův i bez potahování jej na vachy
a jiné všelijaké městečka Našeho Jablunkova povin-
nosti osvobozovati a volna činiti ráčme, na kterým
bude moci sobě chalupu a manglovni i místo k bar-
vení plátna podle potreby své zbudovati dáti, jej uží-
vati, dáti, prodati, zastaviti, zaměnití, s tím učiniti
i nechati jak se jemu nejlípe zdáti a líbiti bude, bez
překážky jednoho každého člověka, za což bude Nám
i erbům a potomkům Naším platu každoročně při
terminu svatého Jiřího po jednom zlatým slezským a
od řemesla po dvou zlatých slezských osumnácti
groší i s erby a potomky svými oddávati a spravovati
povinen, všakž Regalium vyvýšenosti a poddanosti
Naší knížecí i platu nahoře psanému všelijak bez
škod.

Tomu na svědomí jsme k tomu listu pečet Naši knížecí přivěsiti dání a v něm se rukú Naší vlastní podepsati ráčili.

Jehož datum v Jablunkově v pondělí den Navštívení blahoslavené Panny Marie léta Páně tisícího šestistého čtyřicátého šestého počítajíc.

Elisabetha Lukretia.

L: S:

Následuje pokračování potvrzení starých privilegii císařovnou Marií Terezií s výhradami.

Wann Wir nun nach den von gehörigen Orten eingeholten Bericht und Gutachten gnädigst erwogen und betrachtet, dass das Städtlein Jablunkau die obinserirte Privilegia und Freyheiten wohl erworben und durch ihre beigelegte Petita, Nutz und Aufkommen desselben gesucht, auch Handel und Wandel befördert werde.

Als haben Wir in solche allerunterthänigste Bitte in königlichen Gnaden gewilliget und diesemnach mit wohlbedachten Muth, guten vorgehabten zeitigen Rath und rechten Wissen obige Privilegia und Freyheiten (jedoch Salvo Jure Regio et cujuscunq. tertii, und in so weit Sie Supplicanten in possessione et usu dieser Begabnüssen, auch solche der jezt und künftigen Landesverfassung nicht entgegen seynd) nicht allein allermildest confirmiret, sondern auch vorbeführtes Privilegium des Teschnischen Herzogens *Adami Wenceslai* de anno fünfzeh. hundert sechs und neunzig, soviel es den *passum Religionis* anbetrifft, zu annulliren und abzuändern, mithin:

Primo: gedachtes Städtlein dahin, dass künftig daselbst die Katholische allein zu burgerlichen Ansässigkeit oder Gewinnung des Burger und Meisterrechts bei einem Handwerk oder freyen Kunst zugelassen werden sollen, zu begaben, dann

Secundo: demselben über die vorhin habende drey Jahrmärkte annoch einen neuen, mithin den vierten Jahrmarkt auf den Sonntag nach Ostern zu verleihen, und endlichen

Tertio: den bisherigen diensttägigen Wochenmarkt auf den Samstag zu verlegen allergnädigst resolviret und zugleich gestattet, dass die Dorf-Fleischere nach vorheriger Anmeldung bei der Jablunkauer Fleischerzunft und gegen Abstattung eines jährlichen Zinns in die Stadt Renten zur Zeit des

Wochenmarkts das geschlachtete Rind Vieh im ganzen oder wenigstens Viertel Stück, keineswegs aber Pfundweiss, öffentlich verkaufen können.

Thun das auch hiemit wissentlich und kraft dieses Briefes als regirende Königin zu Böhmeim und oberste Herzogin in Schlesien.

Meinen, setzen, ordnen und wollen, das mehrgedachtes Städtlein Jablunkau obige Privilegien mit der beigefügten Abänderung ohne männiglicher Hinderung haben, gebrauchen und genüssen, auch den vorangezogenen vierten neuen Jahr-dann auf den Samstag transferirten Wochenmarkt nun und hinführo zu allen Zeiten halten und wie es Jahrmarkts Recht und Gewohnheit mit sich bringet, sich dessen frey und ungehindert gebrauchen könne und möge, jedoch Uns an Unseren Regalien, Hochheiten und sonst männiglichen Rechten ohne Schaden und Nachtheil.

Und gebieten daher allen kund jeden Unseren nachgesetzten Obrigkeiten, Inwohnern und Unterthanen, was Würden, Stand, Amtes oder Wesens die in Unseren Erbherzogthum Schlesien seynd, insonderheit aber Unserer jetz — und künftigen kaiserlich-königlichen Repraesentation und Kammer zu Toppau hiemit gnädigst, ernst und vestiglich, dass sie oft-ernanntes Städtlein Jablunkau sowohl bei obangeregten Bestättigung ihrer Privilegien und des darinnen abgeänderten *passus Religionis*, als auch bei dem demselben gnädigst verliehenen vierten Jahr und transferirten Wochenmarkt gebührend schützen und handhaben, darwider nicht irren noch hindern, noch das Jemand andern zu thun verstatten bei Vermeidung Unserer schweren Straf und Ungnad.

Das meinen Wir ernstlich. Zu Urkund dieses Briefs besiegelt mit Unserem kaiserlich-königlich anhangenden grosseren Insiegel.

Der geben ist in Unserer Stadt Wien den vier und zwanzigsten Monats-Tag Octobris nach Christi Unsers lieben Herrn und Seelimachers gnadenreicher

Geburt im Siebenzehn hundert funfzigsten, Unserer
Reiche der Hungarisch- und Boheimischen im elften
Jahre.

Maria Theresia.

Johann Graf Chotek.

Rudolf Graf von Chotek.

Ad mandatum Sacrae Caeso Regiae Mattis pprium

Johann Joseph v. Mannagetta und Lerchenau.

L: S:

Regs. Carqui.

Privilegia městečka Jablunkova končí potvrzením císaře Josefa II. výš uvedených výsad s 3 výhradami a nařízením, aby úřady a vrchnosti dbaly jeho rozkazů. Potvrzeno jeho vlastním a jeho nejvyšších úředníků podpisy jakož i jeho císařskou pečeti.

Wan Wir nun dem von gehörigen Orten eingeholten gutächtlichen Berichte in ihre diesfällige Allerunterthänigste Bitt in kaiserlich-königlichen Gnaden gewilliget,

Als haben Wir mit wohlbedachtem Muthe, gutem vorgehabtem zeitigem Rathe und rechtem Wissen Ihm, Bürgermeister, Rath und der Gemeinde der Stadt Jablunkau vorerwähnte Privilegien (jedoch salvo jure regio et cujusunque tertii, und insoweit sie Supplicanten in derselben usu et poessessine sind, auch solche der jetzigen oder künftigen Landesverfassung nich entgegen stehen, dann unter der ausdrücklichen weiteren Bedingniss-: dass keiner aus den verliehenen Märkten an einem Sonn- oder gebutenem Feyertage, sondern allemal an dem darauf folgenden Werktag abgehalten werden solle) gnädigst bestätigt, zugleich aber nicht nur den sechsten Freyheits-Brief der Herzogin zu Teschen Elisabeth Lukretia vom Jahre sechzehn hundert vierzig ganz wegzulassen, sondern auch den dritten von dem Herzoge zu Teschen Adam Wenzl am zehnten des August Monats im Jahre fünfzehn hundert sechs und neunzig ertheilten Freyheits Brief, soviel es den Passum religions betrifft, zu annulliren und dahin abzuändern, dass sich diesfalls lediglich nach Unseren dormalen allgemein bestehenden Toleranz-Gesätzen benommern werden solle.

Thun das auch hiemit wissentlich und in Kraft dieses Brifes als regierender König zu Böhme und oberster Herzog in Schlesien:

Meinen, setzen, ordnen und wollen, dass mehrbemeelte Stadtgemeinde diese von Uns konfirmirten

Privilegien ohne männigliche Hinderung haben, gebrauchen und genüssen könne und möge.

Und gebieten daher allen kund jeden Unseren nachgesetzten Obrigkeiten, Inwohnern und Unterthanen, was Standes, Würde, Amtes oder Wesens die in Unserm Erbherzogthume Schlesien sind, besonders aber Unserm Mährisch-schlesischen Gubernium hie mit gnädigt, dass sie oftgedachte Gemeinde der Stadt Jablunkau bei fothanen von Uns gnädigst konfirmirten Begabnissen schützen und hanhaben, darwider selbst nichts thun, noch auch Jemanden anderm zu thun gestatten sollen als lib einem jeden seye, Unsere schwere Strafe und Ungnade zu vermeiden.

Das meinen Wir ernstlich. Zu Urkund dieses Briefes besigelt mit Unserem kaiserlichen königlichen und erzherzoglichen anhangen den grösseren Insiegel.

Der geben ist in Unserer Haupt-und Residenz Stadt Wien den sieben und zwanzigsten Monats Tag nach Christi Unsers lieben Herrn und Seeligsmachers gnadenreichen Geburt im siebenzehen hundert vier und achtzigsten, Unserer Reiche des Römischen im einundzwanzigsten, und der Erbländischen im vierten Jahre.

Joseph der Zweite.

Leopoldus Comes a Colowrat, Cancellarius.

Johann Rudolph Graf Chotek.

Tobias Philipp Freyherr von Belroy.

Ad mandatum Sas-ae Caes-ae Regiae Ma-ttis proprium

Johann (?) Margelik (Špatně čitelné).

Registr. Mariophilus v. Bissures (?) (Špatně čitelné).

P ř e k l a d y

My Josef II. z Boží Milosti zvolený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše, král germánský, jerusalemský, uherský, český, dalmatský, chorvatský, slavonský, haličský a vladimírský; arcivévoda rakouský; vévoda burgundský a lotrinský; velkovévoda toskánský; velkokníže sedmihradský; vévoda z Milánu, Mantuy, Parmy a t. d., knížecí hrabě z Habsburků, Flander, Tyrol a t. d. vyznáváme tímto listem a známo činíme obecně přede všemi, že Nás co nejponížejší požádali purkmistr, rada a obec komorního města Jablunkova ve vévodství Těšínském v Našem dědičném vévodství Slezském, abychom jim ráčili udělití císařsko-královskou Milost a jim zároveň potvrdili jejich někdejší privilegia, potvrzená Naší nebožkou paní matkou nejslavnější paměti, císařovnou a královnou Marií Terezií, Veličenstvem slavných a nejdůstojnějších vzpomínek, jejichž obsah zní následovně:

My Maria Terezia z Boží Milosti římská císařovna, královna germánská, uherská, česká, dalmatská, chorvatská a slavonská, arcivévodkyně rakouská, markraběnka moravská, vévodkyně lucemburská a slezská, a markraběnka lužická, vévodkyně lotrinská a velkokněžna toskánská vyznáváme tímto listem veřejně a známo činíme obecně přede všemi, že Nás co nejponížejší požádal magistrát městečka Jablunkova, ležícího v knížetství Těšínském, abychom mu ráčili královskou Milost udělití a mu privilegia a svobody, nabyté zde bývalými knížaty a

vévody nejen co nejmilostivěji potvrdili, ale také:

1) Privilegium těšínského knížete Adama Václava z r. 1596 pro v něm obsažený pasus týkající se vyznání náboženství evangelického zrušili a pozměnili.

2) Kromě již předtím 3 jarmarků ještě 2 nové propůjčili a konečně

3) Týdenní trh, odbývaný dosud každého úterý, na sobotu nebo neděli přeložili.

Privilegia níž uvedená znějí takto:

Když jsme tedy nyní po získání zpráv s příslušných míst a po dobrozdání co nejmilostivěji uvážili a poznali, že městečko Jablunkov výš uvedených privilegií a svobod dobře nabylo a svými připojenými žádostmi užitku a zvelebení svého se doprosilo, též obchodní ruch pozvedne. Tedy jsme na takovou nejponíženější prosbu s královskou Milostí svolili a s dobrým rozmyslem, s dobrou předcházející radou a dobrým vědomím výš uvedená privilegia a svobody (avšak s výhradním právem královským a každého třetího a pokud oni žadatelé v držení a užívání těchto obdarování, též těch, které nyní ani budoucímu zemskému zřízení neodporují) nejen co nejlaskavěji stvrdili, ale též předtím uvedené privilegium těšínského knížete Adama Václava z r. 1596, pokud se týká bodů o náboženství, rozhodli jsme se zrušiti a pozměnit, a proto chceme:

1) Zmíněné městečko tak nadati, že budoucně zde pouze katolíci mají býti připuštěni k usazení ve městě nebo k nabytí měšťanských a mistrovských práv v řemeslech nebo ve svobodných uměních, dále

2) Témuž kromě předtím již majících 3 jarmarků ještě 1 nový, tedy 4. jarmark na neděli po velikonocích propůjčiti. a konečně

3) Dosavadní úterní týdenní trh na sobotu přeložiti se co nejmilostivěji povoluje a současně se povoluje, aby mohli vesničtí řezníci po předchozí přihlášce u jablunkovského řeznického cechu a po zaplacení ročního platu do městských důchodů v době týdenního trhu prodávati zabíť hovězí dobytek v celku, nejméně však ve čtvrtích, nikdy však po funtech

Činíme také tímto známo a mocí tohoto listu jako panující královna česká a nejvyšší kněžna ve Slezsku jsme si usmyslili, ustanovujeme, sporádáme a chceme, aby vícekrát jmenované městečko Jablunkov výš uvedená privilegia s příloženými změnami bez všelijakých překážek mělo, užívalo a požívalo, též odbývalo výš uvedený 4. nový a dále na sobotu přenesený týdenní trh, a to nyní i budoucně po všechny časy, a jak to už s sebou trhové právo a obyčej nese, toho svobodně a bez překážky požívatí mohlo, pokud Nám to bude na Našich výsadách, důstojenství a jinak všelijakých právech beze škody a ujmy.

A z toho důvodu nařizujeme všem a každému jednotlivému z Nás zastupujících vrchností, dále obyvatelů a poddaných, kteří jsou hodnostáři, stavy, úředníky a j. v Našem dědičném knížetství slezském, obzvláště však Naši nynější i budoucí císařsko-královské representaci a komoře opavské tímto co nejmilostivěji, a to po uvážení a pevně, aby často jmenované městečko Jablunkov s výš uvedeným potvrzením jeho privilegií a v nich pozměněný bod, jednající o náboženství, jakož i co nejlaskavěji propůjčený 4. a dále přenesený týdenní trh náležitě chránili a nad tím ruku drželi, naopak aby proti tomuto předpisu nejednali, jeho provádění nepřekáželi aniž ně-

komu jinému něco podobného činiti dovolili pod těžkým Naším trestem a nemilostí.

Toť Naším uváženým úmyslem. Na potvrzení tohoto listu zpečetěno Naší císařsko-královskou přivěšenou větší pečeti.

Jenž jest dán v Našem městě Vídni 24. dne měsíce října po milostí plném narození Krista Našeho milého Pána a Spasitele v roce 1750, Našich zemí uherských a českých v roce 11.

Podpisy.

Na rozkaz vlastní Jeho císařsko-královské Milosti

Jan Josef z Mannagetty a Lerchenau.

Když jsme jim tedy nyní po došlém dobrozdání s příslušných míst jejich nejponížejší prosbě s císařsko-královskou Milostí vyhověli a milostivě jsme s dobrým rozmyslem, dobrou předcházející radou a dobrým svědomím jemu purkmistrovi, radě a obci města Jablunkova co nejmilostivěji výš uvedená privilegia potvrdili, (ale s výhradním právem královským a každého třetího, a pokud též žadatelé v držení a užívání privilegií jsou, též takových, které nynějšímu i budoucímu zemskému zřízení neodporují, pak pod tou výslovnou další podmínkou, že žádný z propůjčených jarmarků se nesmí odbývat v neděli neb stanovený svátek, ale vždy následujícího dne), současně však nejen aby byl úplně vynechán šestý výsadní list kněžny těšínské Alžběty Lukrecie z r. 1640, ale též aby byl zrušen třetí od knížete těšínského Adama Václava ze dne 10. srpna r. 1596, pokud se týká náboženství (víry) a aby se pozměnil natolik, že se má jednati v tom případě pouze podle Našich nynějších všeobecně platných tolerančních zákonů.

Známo také tímto činíme a mocí tohoto listu jako vládnoucí král český a nejvyšší kníže slezský po uvážení rozhodujeme, ustanovujeme, nařizujeme a chceme, aby vícekrát uvedená městská obec těchto Námi potvrzených privilegií bez všelijakých překážek užívati a požívati mohla a směla a prikazujeme proto a každému z Našich, Nás zastupujících vrchností, dále obyvatelů a poddaných, kteří jako stavové, hodnostáři, úředníci a jiní v Našem dědičném knížetství slezském jsou, obzvláště však co nejmilostivěji moravsko-slezskému guberniu, aby Námi potvrzené výsady obce města Jablunkova, již máme hojně na paměti, chránili a nad nimi ruku drželi, proti tomu ničeho nepodnikali ani jinému podnikati nedovolili, co by se komukoliv zachtělo, pod Naším těžkým trestem a Nemilostí.

Toť Naším uváženým úmyslem. Na potvrzení tohoto listu zpečetěno císařsko-královskou a knížecí přivěšenou pečetí.

Jenž jest dán v Našem hlavním a sídelním městě Vídní dne 27. října po blahoslaveném narození Krista Našeho milého Pána a Spasitele v roce 1784, Našich říší Římského v r. 21, a co se týče země dědičných ve 4. roce.

Zde jsou vlastnoruční podpisy: císaře Josefa II., Leop. hr. z Kolovratu, Jana Rudolfa hr. Chotka, Tobiáše Filipa z Belroye, Na rozkaz vlastní Jeho císařské Milosti vyhotovil Jan z Margeliku (?) Na poslední straně je podpis registratora Mariophila z Bissures (?).«

Rejstřík

jmenný, místní a věcný s vysvětlivkami

- Adam Václav**, kn. těš. (1592—1617), 4, 5, 7, 14, 19, 20, 29, 40, 42.
Adamus Al., prof. a historik slezský, 10, 12.
Albrechtský Kryštof, měšť. jabl., 4.
Alžběta Lukrecie, kn. těš. (1625—1653), 22, 27, 29, 32, 42.
Ambrosy J., farář jabl., 6.
Anna z Jabl., 4.
arcikněžství, 5.
archiv těš., 11.
artikuly (články), 16, 22, 29, 30.
Augsburk, sněmy augsburské. Na str. 22. se písař přepsal, má býti sněm r. 1555. Za císaře Karla V. se konaly dva říšské sněmy v Augsbunku: r. 1530 a 1555. Na první přišla protestantská knížata s učenými teology, Melanchton předložil císaři a kat. stavům náb. konfesi podle nauky Lutherovy (konf. augsburská), podepsancu vynik. knížaty německými. Kat. stavové setrvali na ustanovení sněmu vormského (1521) a protestantům dána lhůta do pol. dubna 1531, do které se měli vrátiti do svazku církve kat. a vydati všechny církv. statky. Na 2. sněmu byla povolena svoboda vyznání augsburského, nabyla platnosti zásada: »Cuius regio, eius religio« čili: či země, toho at' je náboženství, říšským stavům samým dovoleno znáti se k augsb. vyznání atd. — Augsburské vyznání, 7.
Barchanský Kaj., uč. jabl., 11.
Bartkův potek (ústí do ř. Lomné-Bartkov), 22, 29.
Barut Mich., měšť. jabl., 11.
Bažanovice, ves v Pol. Těš. 31.
bečka (byla sud, ten u vína 10 věder — u piva 4 — vědro 40 mázů, máz 2 pinty, pinta 2 žejdlíky), 24.
Bělitz (Bílsko, město v Pol. Těš.) 3, 4, 10.
bělidlo, 10.
Belroy Tob. Fil., sv. p. z B., 38, 43.
Berger Tob., Buchhalter, 31.
Bialá (Bělá, část Jabl.), 5.
Biermann G. (něm. slezský historik. R. 1863 vydal »Geschichte des Herzogthums Teschen« a j.), 3, 9, 10.

Bílý R., purkm. jabl., 11.
Bissures Mar., registr. (nečit.), 38, 43.
blajvas (tužka), 12.
Blejharka, strouha k bělidlu, 10.
Bludovský Joach. z Dol. Bludovic a na Hažlachu (člen starého rodu slezského, rada kníž. těš. a přisedící zem. práva, zemř. 1607), 26.
Bludovice Dol., ves v čsl. Těš., 26.
Bocanovice (Bocoňovice), ves. v čsl. Těš., 5.
Boleslav, kn. těš. (1409—1431), 9.
Bratislava, 9.
Bratrská studánka (památník v Pol. Těšině s nápisy něm., pol. a latinským »Vzpomínka na založení města Těšina«, který byl založen podle pověsti r. 810 třemi bratry z král. rodu piastovského. Sešli se prý zde také Čech, Lech a Rus), 13.
Brody, městečko ve vých. Haliči, 19.
Brunatné knihy (městské knihy těšínské s hnědými deskami, 2 z nich v měst. museu mor.-ostr.), 10.
brynza, ovčí sýr, 9.
Bryzla Klim., měšť. jabl., 11.
břemena (daně a pod.), 5, 6.
buďauci naši (potomci), 16.
Buchhalter (knihvedouci), 31.
Bukovec, ves v čsl. Těš., 5, 16, 23.
bukev 23, **bukov** 30.
Bystřice, ves v čsl. Těš., 16, 23.
Bythom, měs. v Prus. Slezsku, 26.
cech (kdysi privilegované korporace jednotl. živnost.), 7, 8, 41.
cechmířtí, 11.
ceremonie (obřady), 22.
Clitropeus Dav., rektor z Jabl., 6.
Celowrat Legp., hr., nejv. kancléř cis. Marie Terezie, ministr vn. záležitostí, 38.
confese (vyznání víry), 22.
Czekasius St., farář jabl., 6.
Červená hlína, trat' Jabl., 17.
čtvrtí masa (stará míra), 41.
desátky č. tacmo (10. díl z úrody a pod.), 8.
desátky vína (4 des. je 40 věder), 24.
diecése (správní obvod biskupský), 6.
Dlabač Ad., měšť. jabl., 11. — **Dlab. meze**, 22, 29.
do lesů se nekopali (nedrali se), 24.
dominikáni (řád sv. Dominika, horl. kazatelé), 10.

dřeve menovitý (dřve jmenovaný), 10.
důchody městské, 41.
erbové (dědici), 10, 16, 22, 32.
evangelici, 5, 6, 9, — **ev. víra**, 7, 14, 20.
Eysner Jiří, šk. mistr., 6.
Fabritius, kněz, 6.
farbír (barvíř — dnes čís. p. 38 v Bělé — Jabl.) 32.
Ferdinand I., cis. (1526—1564), 7.
Ferdinand III., cis. a kn. těš. (1637—1657), 27.
fojt (advocatus, vogt, fojt-vrchnost. úředník), 6, 8, 11, 16, 17.
fermánské vozy (Fuhrmann — povozník, kdysi těžké vozy pro dovážení zboží a pod.), 9.
freiunk (plná svoboda pro domácí i přesporní kupovati a prodávati před i po jarmarku), 28.
Freyenstat (Fryštát), město v čl. Těš., 3, 18.
Frydek (město v čl. Těš.), 8.
Frydrych Vilém, kn. těš. (1617—1625), 27, 29.
funt (libra — 1 vid. libra byla 0.56 kg, slezská 0.53 kg), 41.
furami koennými obližování (přetěžování dodáváním koňských potahů), 17.
furovali (dováželi), 17.
fyrdung (Friede, frei, jinak osobní svoboda na trhu, zde asi svobodný počet grošů n., to byla určitá míra měnová na Těšínsku), 10.
Gizlar Jan, měšť. jabl., 11.
goral (horal), 8.
Grodec, Grodziec, Grodēc, ves v pol. Těš., 19.
Grodecký Jindř. z Brodů a na Grodci (člen šlechty z kmene Radvanů, rada kněžny Kateř. Sedeny), 19.
groš (1 zlatý slezský měl 36 gr., groš 6 peněz bílých po 4 haléřích. Groše se počítaly na kopy. 1 kopa českých grošů byla z 1 hřivny stříbra, vážící dneš. 280.668 gr. Zhoršovaly se.), 6, 10, 16, 24, 32.
grunt (statek), **gruntové peníze** (zde: při kupu byl dáván závdanek, do roka roční peníze a pak se splácely ostatní č. gr. peníze.), 7, 24, 32.
gubernium mor.-slezské (zřízeno r. 1782 cis. Josefem II.), 43
Habsburkové, panovníci římsko-němečtí, čeští, uherští i španělská, 12.
hajducká šance (Hajduci byli v Uhrách, křesť. uprchlíci srbští a valašští, i sedláci, kteří utekli svým vrchnostem a seskupili se ve voj. sbor od panovníků potvrzený. Také lupiči.), 9.

halěře (podle Halle ve Švabsku, nejmenší stříbrná mince, 12 na groš; za posl. těš. knížat mince velmi falšována a zlehčována ve prospěch pokladny knížecí, R. 1652 měla 1 hřivna 384 a jednu třetinu hal. místo 360), 6.

haličská hranice (za Bělskem), 9.

Hažlach, ves u Pol. Těšina, 26.

hejný (hajný), 20, 23, 30.

Hentschel Mart., farbář, 32.

Herda Kryšt., měšť. jabl., 4.

Herdel Jak. Šeb., farář jabl., 6.

Hermann Vác., měšť. jabl., 6.

Hlohov Horní, město v Prus. Slezsku, 10, **Hl. Veliký**, město v Prusku, kdysi sídlo kníž. Hlohovského, 16, 19, 20, 29, 32.

Hlubivice (Glembiwicze?), 26.

Hluchovecký Jan z Hlubivice na Šemberce, 26.

Hnut Jan 10 — Hunt, 10. (Hundt člen jednoho z nejtar. slez. rodů šlecht.).

hony jedny (hon délkový byl 125 kroků, plošný veliká plocha. V městských knihách mor.-ostravských r. 1652 — 12 záhonů), 5.

Hrádek (Gródek), ves v čsl. Těš., 5.

hromada veliká (schůze všech fojtů), 29, 30.

Hřibka (Hřibová), měšť. jabl., 11.

Hus M. Jan, 9, husité 9.

chmelník, 8.

chór (kūr), 6.

Chotek Jan, hrabě-kancelář, 36, **Chotek Rud.**, hr. nejv. kancelář, 36, **Ch. Jan Rud.**, hr. dv. rada, kancelář při čes.-rak. dvorní kanceláři atd., 43.

chov dobytka, 7.

iniciálky (začátek listiny zdobný, malovaný), 12.

Innsbruck, hl. město Tyrolska, 7.

inspektorát (dozorčí úřad), 9

interpunkce (rozděl. znaménka), 13.

instrukce (návod) 30.

Istebná, ves v pol. Těš., 5.

Jablonka (není udáno, zda tvrz, ves nebo město), 3, 4, **Ja-blunkov, 4.**

Jablunkov, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 20, 22, 24, 27, 28, 32, 33, 37, 40, 41, 42, Jablunkovští, 7, 16, 17, 20, 22, 23, 24, 27, 28, 30 — Jablunkov Starý, 4, 8, Jabl. průmysk, 29, Jabl. pás 30.

Jackov, Jackové, Jazygové, 3.

Jamnica, 4. — Jemnicz (Jamnica), 3, 4.
Jan Lucemburský, král. čes. a pol., (1310—1346), 3.
Jarmark (trh), 14, 27, 28, 40, 41, 42.
Jarovar (přivovar na březňák), 8.
Jašov (místní příjmení Jablunkova), 3.
Javčřinka, ves v pol. Těš., 9.
jazykové spory, 13.
ječábky (ptáci — Haselhuhn), 24.
Jiří sv., viz Michal sv., 32.
Josef II., císař. (1780—1790), 9, 12, 14, 37, 38, 39, 43.
Kalus Mat. z Bytomě, sekr. kníže. těš., r. 1607 povýšený do čes. šlecht. stavu, 26.
Kamenice (Kamieniec v pol. Těš., ves), 18.
kantor (zpěvák), 5.
Kapras Jan JUDr., *1881, prof. Karlovy univ. v Praze, člen Král. čes. spol. nauk a České akademie, čes. právní dějepisc, spisovatel mnoha věd. knih atd.), 9.
Karel VI., císař. (1711—1740), 9.
Kasperlík (Kasperlik Mat. z Teschenfeldu, něm. sl. dějepisec v 19. stol.), 3.
Kateřina Sidenie (Sedena), kn. těš. (zemř. 1594), 6, 19.
Kazimír I., kníže těš. (1316—1358), 3.
Kazimír II., kn. těš. (1477—1528), 4, 8.
klausule (závěr, dodatek, doložka), 12, 22.
Klobasa Jan, radní těš., 11.
kmet (hospodář, sedlák na kmetském dvoře), viz sbytek, 10.
Kneifl Regin. (něm. sl. historik, žil 1761—1826), 6, 7.
Knížetství Slezské, 28.
kobzle (brambory), 7.
Kocur Jiří, radní těš., 11.
Kojkovice, ves v čsl. Těš., 18, 26.
kolonisace (osazení země), 9, 13.
Kolovrat Leop., hr., viz Colowrat, 43.
komnata (světnice k bydlení, spaní a pod.), 4.
komora knížecí, 7, 8, 16. — **kom. opavská.** (Když bylo urváno kus Slezska prus. králem Bedřichem II., byl zrušen místo vrchnost. úřadu ve Vratislavi dne 17.-X. 1742 v Opavě král. úřad), 41 — **kom. těšínská**, 16, 23, 24 — **komorní město Jablunkov**, 39.
Konská, ves v čsl. Těš., 5.
konšelé (přísežní měšťané, členové měst. rady), 20, 23, 27, 28.
kopa plátna (60 loket sl., 1 loket byl našich 0.579 m), 7.
koruna česká, 3 — **kor. těšínská**, 6 — **kor. sv.-václavská**, 13.
kostelní sluhové, 5.

- Košariska**, ves v čl. Těš., 5.
Krajinské museum v Jablunkově, 12.
krčma (hospoda), 8.
krejcar (Kreutz, t. j. křížek na minci, r. 1561 jedna šedesátina říšského zlatého jako 3 bílé peníze české n. jako 6 malých peněz čes. R. 1892 100 kr. bylo 1 zl.). 9.
kura (slepice), 10.
Langnerovská chalupa (Langn. byl měšť. jabl.), 6.
latiník (studovaný a znalý lat. řeči), 6.
léno, viz manství, 4, **lenní listiny**, 13.
Leský potok (také Lysky, Lisky, dnes osada v Jabl.), 5, 22, 29.
Lhocký Jan ze Lhoty, člen starého rodu českého, mor. i slezského. Podle Henelia: »Illustres Barones Lhotskii ex Morava oriundi deditiones quasdam nostra memoria in Ducatu Teschinensi possederunt.« (Vznešená šlechta Lhotských seděla za naši paměti na některých statcích v kníž. těšínském). — V 16. stol. zde Karel Willkelt Lhotský ze Lhoty a na Hor. Stanislovicích, v téže době Jan Lhotský ze Lhoty, manžel neteře olom. biskupa St. Pavlovského, Ludmily, roz. Klochové z Kornic na Ustroní). 19. — **Lhotský Jan z Elhoty** a na Hor. Žukově, hejtman těš., 26.
Lhota — Elhota, ves v čl. Těš., asi L. Komorní, 8, 19, 26.
Lojek (Logius), **Jiří**, rektor jabl., 6.
lokale (místní duch, správa bez faráře), 5.
lokátor (zakladatel obce), 8.
Lomná, ves v čl. Těš., 5, 22, 29.
Lotrinský Leop. † 1716, 9, **lotrín, rod**, 11.
Lsbeta (Alžběta sv., 19. list.), 10.
Lukrecie Alžběta, kn. těš. (1638—1653), 10.
magistrát (městská rada), 14, 39.
Majer Jiří, měšť. jabl., 11.
majestát, titul císařů a nejmoc. králů, také list pečeti cís. opatřený, 27.
man, leník, vasal = děd. držitel statku zemského, propůjčeného mu od vrch. vlastníka (panovníka) — **manství** č. **léno** = věc, na níž vrch. vlastnictví patří manskému č. lennímu pánu a vlastnictví požitků manovi č. leníkovi — **man. právo** = soubor všech práv, čerpaných z man. zvyků a obyčejů — **man. povinnost** = soubor všeho, co man měl svému pánovi konati, 3, 4.
manglovna (místnost pro válení prádla — dnes čís. p. 1 v Bělé v Jabl.), 32.
Manngetta Joh. Jos. hr., 36, 42.

marcovna (asi sklepy se sudy březňáku), 8. — **marcové pivo**, viz pivo!, 32.
Margelik Jan, sv. pán, velké zásluhy o zrušení nevolnictví, 38, 43.
Margethy sv. (Markéty), 11.
Marianna, manž. faráře, 4.
Marie Terezie, cís. (1740—1780), 9, 12, 14, 34, 36, 39.
Matyáš král (1611—1619), 10.
městské knihy (také gruntovní zvané; do nich se zapisovaly kupy, prodeje, svat. smlouvy, posl. vůle a pod.), 4, 5, 6, 7, 11
měr.-cstr. měst. knihy, 11 — **městské právo**, 12.
Michal sv., 29. září (dávky a jiné platy se platily vrchnosti o 2 termínech, na podzim o sv. Michalu, na jaře o sv. Jiří), 10, 24.
Mikný, měšť. těš., 10.
Mikoláš Fr., radní těš., 11.
Miloch Andr., purkm. jabl., 16.
mílové právo, míle (v okruhu 1 míle, t. j. 7.420 km č. 2 hod. cesty, se nesmělo jiné pivo prodávati), 4, 16, 17, 22, 29.
Milikov, ves v čsl. Těš., 5.
mlýn panský (dnes Leflíkova píla v Bělé v Jabl.), 8, 16, 17, 32.
Mosty, ves v čsl. Těš., 5, 20, 22, 29, 31 — **Mostečtí**, 29, **Mostarocy**, 30.
mýto, mejto starodávni (poplatky na udržování silnic zde již dávno vybrané. — Ještě nedávno byla zde 3 mýta: »Na ziele lone biedie, na poli u Byrtusa čís. p. 129 a při radnici č. 139), 9, 17.
nadání, nadávati, naddati (uskutečnění trvalého věnování), 5, 16, 20, 28, 29, 32.
nářečí, 7, 11.
Návsí, ves v čsl. Těš., 5, 6, 22, 29.
Nížní brána (dnes starý klášter), 6, 7.
nové město, 4.
obec všechna (všichni měšťané), 20, 27, 28, 29.
obdarování piva (právo vařiti a šenkovati pivo), 16.
obyvatelstvo dnes (r. 1930 bylo zde 4.372 ob., dnes asi 4.500), 7.
oddal jest (věnoval), 5.
Olza (Olza, žádná Olše, jak bývá na mapách!), 17.
Olivenský Jan, farář jabl., 5.
Olomouc 9.
oplatek, bez oplatkův (bez placení, zdarma), 32.
opověď (příhláška), 23, 30.
ordnunk (porádek), 11.
originál (prvopis), 11.

Orlová, město v čsl. Těš., 12.
Ostrava (Slezská), město v čsl. Těš., 3. — **Ostravy obě**, 9.
pastviny, 8.
passus (passus, stat' v listině), 40.
pátek před nedělí Letare, 11.
patronát (ochrana), 4.
Pavel, žiak, t. j. učitel jabl., 5.
Pecellius, 28.
pergamenové listiny, 12.
Philidonius Blaž., ev. far. jabl., 4, 5, 11.
Piastovci (panovn. rod opolský), 10, 12, 27, 29.
Pielhřím Vác. z Třenkovic, hejtman těš., člen šlecht. rodu slezského (Pelgrzim, Pelhřím), sedícího také na Ochabu, Domaslavících, Bobreku), 18.
pila knížecí (dnes v Návsi, dříve asi dnešní Leflíkova pila v Bělé v J.), 7, 20, 23, 30.
Písečná, Písečný, část Jabl., 5, 22, 29. — **Piosečný**, 23, 29.
Písek, Piosek, ves v čsl. Těš., 5, 6, 20. — **Piosečnané**, 24. — **Písecká brána** (v míst. dnešní »Czytelnie kat. ludové). 6, 7.
pivo bílé (mladší, slabší), **p. marcové** (vyleželé, uzavřené v březnu), 8, 23. **pivovar** (dnes »Na brovaře») 8.
plátenictví, 7.
podatky (různé platy vrchnosti), 32.
pokuj (pokoj, světnička), 4.
polní hospodářství, 7.
polesný (fořt), 9.
Pondělí: po sv. Kříži 1560, t. j. 6. května, 18, 20. — po sv. Jakubu ap., t. j. po 25.-7., 27. — den Navštívení P. Marie 1646, t. j. 2.-7., 33. — po sv. Pavlu na víru obr., t. j. po 25.-1., 27. — po sv. Šimonu a Judy, t. j. po 28.-10.
popravčí mistr, 7.
pořádky pívne a vinné (měšťané vařili a šenkovali pivo, jakož i prodávali víno podle určitého pořádku, střídavě — pořádku piva n. vína se mohla i prodat, stála na př. v 17. stol. 20—40 zl.), 7, 16, 23.
pošta (dnes dům Barčíkové čís. p. 3.), 9.
Povalač, měšť. jabl., 6.
povinnost míry sladovní (správná míra sladu v pivě), 23.
Prasek Vinc. (čes. sl. dějepisec žil 1843—1912), 4.
primice (první mše novokněze), 8.
privilegium (výsada), 3, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 20, 29, 30, 37, 39, 40, 41, 42, 43.
Prochná Malá, ves v pol. Těš., 10.

propinační právo (výhradní právo vařiti a šenkovati pivo nebo víno), 8.
protireformace, 12.
Prökel Max z Prökelsdorfu na Bažanovicích a Hor. Žukově, rada a direktor, člen šlecht. rodu z Čech. Rod se jmenuje ještě r. 1661 mezi zem. stavy kníž. Těš., 31.
prúpatek, pod pr. (zkonfiskování piva), 23.
Přemyslav, kn. těš. v 15. stol., 10.
Příbramský Jan, místosekr. český knížecí, 31.
publikatio (vyhláška), 11.
punkta (hlavní body), 22.
purkmistr, purgmister (Bürgermeister, starosta), 6, 11, 14, 20, 23, 27, 28, 39, 42.
Pych Vác., fojt. jabl., 11.
radda (městská), 11.
Radešínský S. z Radešovic, kancléř, člen mor. vládyckého rodu, 26.
reálné právo (nemovitostní), 8.
rector scholae (správce školy), 5, 6.
reformace, 12.
regál (původně vlastní výsostní korunní právo zeměpánů prodávati a šenkovati pivo a víno a j. — pramen příjmů), 7, 8, 20. — **regallum** (totéž), 32.
registra (zápisy), 4, 11. — **registřík** (rejstřík), 11.
Registrum denarii St. Petri in archiduc. Opal. in der sedes Teschnensis (seznam farností v arcikněžství opolském na Těšínsku, platících Svatopetrí, t. j. peněžní sbírky, jež katolíci odváděli papeži na církv. potřeby), 4.
Rejs Mat., purk. těš., 11.
relace (zpráva s hlášením), 30.
representace (zastupující úřad), 41.
rež (čes. žito), 7.
robot (povinnost pracovati na panském), 5, 32.
Ropice, ves v čsl. Těš., 5.
Rozkošný Mart., měšť. jabl., 5.
Rudcký Kašp., z Rudc a na Kamenici, 18. — **Rudcký Vác.** a na Rudici, kancléř Těš., z rodu pol. původu asi od Bytomě, 18. — **Rudecký Kašp.** z Rudc, člen šl. rodu pol. původu z kmene Radvanova, 26.
Rudice (Rudzicza), ves, pol. Těš., 18, 26.
Rušňakov, 22. — **Rušň. pótok** (dnes Radvanov), 29.
Řavka, kn. louka, 10.
řemeslníci, 19, řemeslo, 32.
sáha houně (1 rak. sáh byl 1.896 m), 9.

salaš (travnaté místo v horách), 8.
sbytek (kmetci dvůr, nálež. ke dvoru poplužnímu č. panskému s pozemky, dvůr selský s rustikálními — selskými poz.), 10.
Sedena Kateřina (viz Kateřina Sedena), 19.
sekret (pečeť s otiskem prstenu), 19.
sekretář (tajemník), 12.
Seratorius Dav., rektor jabl., 6.
P. Schipp (Šíp) Jos. Kar., hist. spisovatel sl., 1751—1812, 4, 5.
scholarie (škola), 11, **scholiarcha** (učitel), 5, 6.
Sigla, Sihla, Šigla, Szygla, trať jabl., močál, země, 5.
Sigmund Jindř. z Wipachu, rada a místodrž. hejtman těš. (snad z Wipplaru, hornoslezského rodu. V 18. stol. Ant. Wipplar z Uschütz, pán na Šumbarku!), 31.
Škočovský Jan z Kojkovic, úř. na Fryštátě, 18. — **Sk. Václav** z Kojkovic a na Vilamovicích (rod Škočovských byl na Těš.) 26.
sladovny, 16.
Slezská mus. spol. v Orlové, 12.
sobota: na den sv. Vavřince 1596 (t. j. 10. srpna) 29. — po sv. Vítu 1644 (t. j. 18. června), 31. —
Sola Mac., měšť. jabl., 11.
solný úřad (zde se vybíralo clo ze soli z Haliče — bylo to asi v místech starého soudu čís. 150), 9.
soudní právo, 6.
soukenictví, 7.
Staré Město u Frýdku, ves, 4.
Stanislav, far. jabl., 5.
Stokowsky Fl., far. jabl., 6.
starší (osoby, jimž z úcty ke stáří a větším zkušenostem svěřena správa obce; s poč. se v purkm. úřadě střídali), 6, 11.
Štašek, kmet z M. Prochnej, 10.
stavovské privilegium, 10.
Stonava, ves v čsl. Těš., 9, 10.
středa před sv. Margitů 1583 (před 13. červnem), 19.
Strítěž, (Trítěž), ves v čsl. Těš., 5.
suplikace (žádost), 16.
svobody (volnost, oprávněnost rozhodovati a jednati), 12, 19, 20, 39, 40.
svobodná umění, 40.
šance (pohr. opevnění), 9.
Šebišovský Kašp., z Šonovic, úř. těš., člen rodu slezského od Hlivic, r. 1567 holdující kn. Kat. Sedené a zvaný zde K. Sobissew.
šenkevati (čepovati), 8.

Šeršníkové museum (Šeršník Leop. Jan, 1747—1814, exjesuita, hist. spis., věnoval velké sumy na knihovny a museum v Těšíně), 10.

Sigla, viz Sigla, 7.

škola, 5, 6.

Šombark (Šumbark), ves v čsl. Těš., 26.

Šončovice (neznámo, snad Šenov), 19.

švabach (v tiskařství druh písma frakturového, zaokrouhleného), 13.

tabákový revisor (úředník, pověřený prohlídkou tabáku z Uher — není známo, kde úřadoval), 9.

Tempes Leop., jesuita-misionář, 5.

termín sv. Jiří, viz Michal sv., 32.

Těšín, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 19, 23, 26, — **Těšínsko** 3, 9, 10, 11, 12, 13, 29, 39.

toleranční zákon, (zák. o snášenlivosti), — **Tol. patent** vydán r. 1781 cis. Josefem II.), 42.

transkripce (přepis), 13.

Trenčanská úmluva, 13.

trhy 7, 14, 17, 27, 28, 40, 41

Třenkovice, 18.

trícátkový komerciální úředník (pohran. úředník se zvl. právem, vybírající na hranicích clo ve výši jedné třicetiny ceny zboží), 9.

tudší (zdejší), 23.

Ungarcs, Uhry, 4, 7, 9.

úplatkův, viz oplátkův, 30.

utrakvista, podobojí, 6.

Václav Adam, kn. těš., (1540—1579), 6, 7, 16, 19.

vachy (hlídky, hlásky), 32.

Valach Ad., měšť. jabl., 11.

Valaši (obyvatelé hor a pastýři kníž. stád), 8, 9, 16, 30. — **valašský**, 8, 9, 16, 17, 20, 23, 30.

várečné právo, 7, 8, 16. — **vár. urbář**, (kniha, v níž popsány povinnosti pravovárečnicků), 20.

varhaník, 5, 6.

Vašíček Fr. (odb. uč.), 3.

velikonoční beránky, 9.

Vendryně, ves v čsl. Těš., 5.

vědro, viz bečka, 16, 24.

vévodství Těšínské-slezské, 39.

Vídeň, 9, 43.

Vílamovice, ves v záp. Haliči, 26.

vinný šenk (právo čepovati víno), 16. — **svobodný vin. šenk**, mohli čepovati volně), 24. — **vinný regál**, viz regál, 20.
visitační protokoly, 5, 6; **visitátor** (duch. dozorce), 6.
Visla, ves v pol. Těš., 8.
Vladislav, kn. těš. v 15. stol., 9.
vojvodové valašští, 8, **vejvodové**, 31.
vyplaňovati (mýtití), 30.
výsada, vejsada, (právo mimořádné), 5, 7, 20. — **vysaditi**, 27, 28. — **výs. list**, 42.
vystavené pivo (vyvezené), 23.
vyšenkovati (vyčepovati), 24.
Vyšní brána, (byla mezi dnešní radnicí a ř. Lomnou), 7.
vyzdvihla grunt. peníze, (brala splátky za grunt), 4.
Wipach, (Wippach, Vipava, Ipava, město v Krajině 1), 31.
Wiznareva meze, 22, 29.
zajetí dvanáctero dobytka (při překročení hranic zajímali Valaši měšťanům 12 kusů dobytka, tedy oplata), 23, 30.
zámecké knihy, 12.
zámeček panský, (dosud »Na zamčisku« v Návsi na hranici Jabl.), 9.
Zamokradly, 5, 7.
zběhlými 8 dny (trhy se konaly 8 dní), 27.
zbcží, (zde panství), 6.
zorigovány (opraveny), 11.
zemské desky, 12. — **zem. právo**, (pův. obyčejové právo šlechty a jedn. stavů. Jeho hl. zdrojem byla sněmovní usnesení a nálezy zem. soudů zaps. do desk zemských, dále různá privilegia a smlouvy mezi stavy, konečně paměti úředníků a právní knihy), 6, 12. — **zem. soud**, (vznikl u nás ze sněmovního soudu, resp. ze soudní kompetence kn. rady již za Václava I., ale teprve za Přemysla II. se ustálil jako panský soud, příslušný v civ. i trest. sporech šlechty, zejména o zem. statky, později i ve sporech o zboží svob., 12 — **zem. zřízení** (v zemích koruny české, kdysi zákonné sbírky zem. práva, spisované pův. soukromníky, šlechtici, stavy a i z nařízení panovníků na zákl. práva obyč. rozsudků různých soudů, narovnání a smluv mezi stavy, privilegií král. a jiných svobod a práv udělených stavům. Docházelo pak i sankce panovníkovy, ba bývala vydávána i jednostranně panovníkem), 8, 10, 11, 40.
Zehetsow (Skočow), měst. v pol. Těš., 3.

zl., t. j. zlatý — mince. R. 1592 byl zl. slezský 36 grošů, groš 6 peněz bílých po 4 haléřích. Zlatý byl pův. mince zlatá z Florencie, tedy Florenus, zkr. »fl«, v 2. pol. 17. stol. mince stříbrná, dělicí se na 60 krejcarů po 4 haléřích. V té době také tolary v ceně jako zlaté. R. 1624 byl 1 tolar široký říšský 2 zlaté. Cena peněz se měnila; v 17. stol. mnoho lehkých mincí), 4, 9, 17, 24, 32.

zřízení zemské, viz zemské zř., 1.

Zwawy Andr., radní těš., 11.

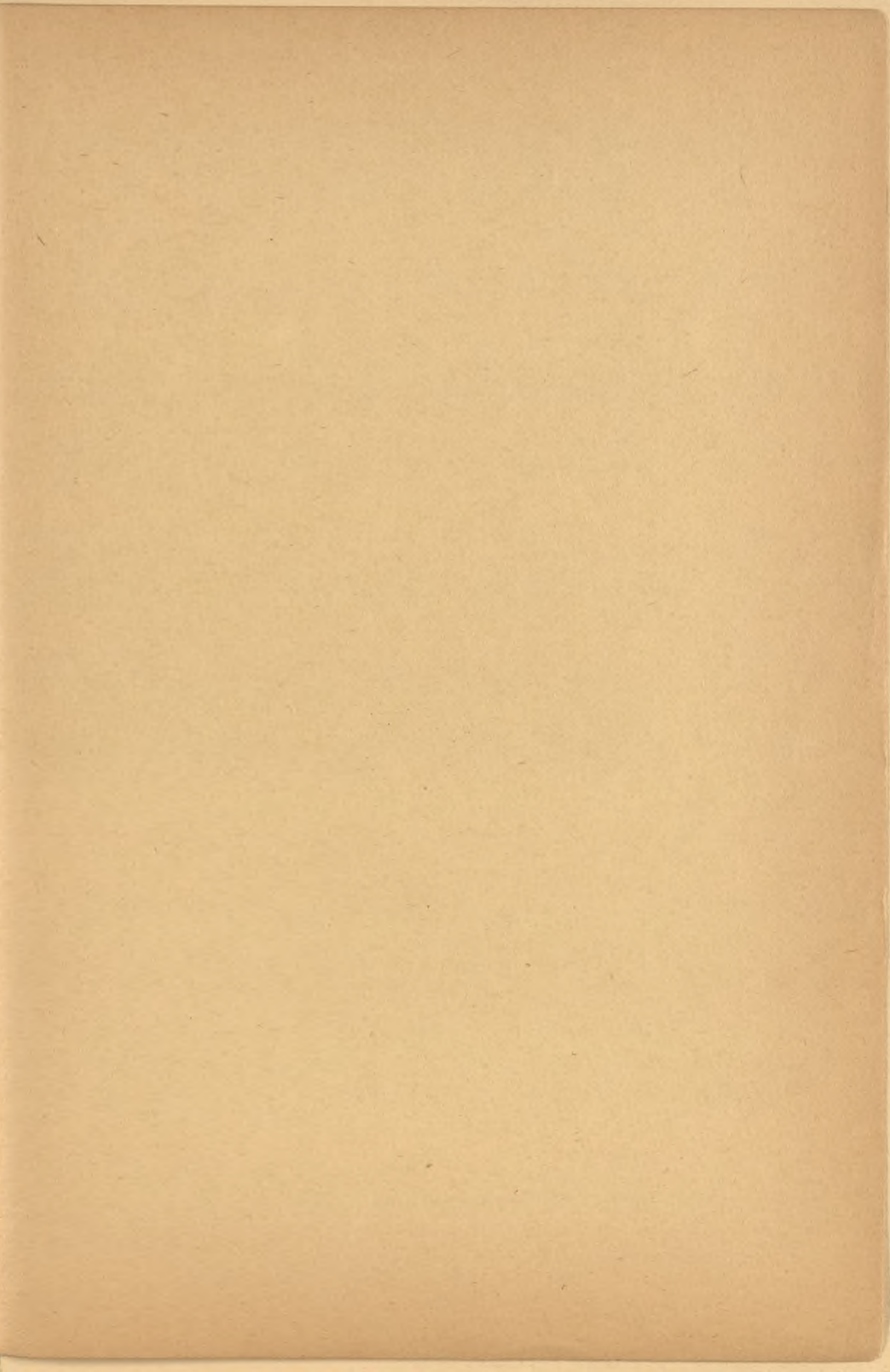
Zwilling G., poštovní mistr jabl., 9.

žiak (diakon, diak — učitel), 5.

živnostiech, 24.

Žukov Horní, ves v čsl. Těš., 26, 31.

Książnica Cieszyńska

KD II 4268